

Certificatieschema IPM-Knaagdierbeheersing (CIK)

inclusief interpretatiedocument

Versie 2.0

19 december 2023

Status van het certificatieschema (CIK) en de verhouding met het Handboek (HIK)

Het certificatieschema IPM-Knaagdierbeersing (CIK) is opgesteld door de stichting Keurmerk Plaagdiermanagement Bedrijven (KPMB). De laatste vastgestelde versie is de geldende versie. KPMB zal, als uitgever van het certificatieschema, ervoor zorgdragen dat het schema openbaar en gemakkelijk toegankelijk is middels een website, zodat eenieder het schema kan raadplegen. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever van het certificatieschema.

Het geldende Handboek IPM-Knaagdierbeheersing (HIK) bevat de voorschriften waarmee is aangetoond dat wordt voldaan aan de voorwaarden van het Ctgb (zie ook bijlage VIII). Het HIK bevat de voorschriften voor de aanvullende opleiding, het examen IPM-Knaagdierbeheersing en het certificatieschema (CIK). Verder is het HIK voor de bedrijven en voor personen die professioneel knaagdieren willen beheersen een naslagwerk. Voor bedrijven die de mogelijkheid willen behouden om rodenticiden in te zetten, geldt dat ze moeten voldoen aan het CIK. Dit betekent een certificering van bedrijven én hun medewerkers. Het aantoonbaar voldoen aan het CIK is dan voor deze bedrijven een voorwaarde. Het CIK bevat een aparte kolom met de eventuele interpretatie, zodat hiervoor geen apart document geldt. Hiermee is invulling gegeven aan de wens om het aantal documenten beperkt te houden.

Inhoudsopgave

1. Algemeen	5
1.1 IPM toepassen	5
1.2 Toepassingsgebied	5
1.3 Doel	5
1.4 Werkwijze	6
1.5 Opleidingsplan	6
1.6 Relatie opdrachtgever	7
1.7 Wet- en regelgeving	7
1.8 Monitoring rattenpopulaties	7
1.9 Resistentiemanagement	7
1.10 Inzet chemische middelen	8
1.11 Bedrijfsverklaring	8
1.12 Documentenbeheer	9
1.13 Aanwijzing verantwoordelijke	9
2. Introductiegesprek	10
2.1 Redenen voor inschakeling	10
2.2 Opdrachtbevestiging	10
3. Dossier	10
3.1 Aanleggen van dossier	10
3.2 Actualisatie dossier	10
3.3 Vereiste gegevens professioneel bedrijf in dossier	11
3.4 Vereiste gegevens opdrachtgever in dossier	11
3.5 Inzagerecht	11
4. Risico-inventarisatie	12
4.1 Uitvoeren risico-inventarisatie	12
4.2 Aandachtspunten risico-inventarisatie	12
4.3 Registratie bevindingen	13
5. Registratie bevindingen	13
5.1 Strategie	13
6. Plan van aanpak	14
6.1 Opstellen plan van aanpak	14
6.2 Elementen plan van aanpak	14
6.3 Voorstel en verantwoordelijkheid opdrachtgever	15
6.4 Akkoordverklaring opdrachtgever	15
6.5 Medewerkingsplicht opdrachtgever	15
6.6 Afwijkingen plan van aanpak	15
6.7 Registratie	16
7. Uitvoering plan van aanpak	16
7.1 Algemeen	16
7.1.1 Uitvoering	15
7.2 Monitoring	16
7.2.1 Fysieke inspecties	16
7.2.2 Frequentie van de inspecties	16
7.2.3 Uitvoering monitoring	17
7.2.4 Ruimen van kadavers	17
7.2.5 Registratie	17
7.3 Habitat management	18
7.3.1 Wering en preventie	18
7.3.2 Maatregelen gebaseerd op risico-inventarisatie	18
7.3.3 Uitvoering habitat management	18
7.3.4 Advisering	18
7.3.5 Registratie	19

7.4 Niet-chemische bestrijding	19
7.4.1 Niet-chemische bestrijding	19
7.4.2 Verminderen risico's	19
7.4.3 Voldoende maatregelen, mits economisch aanvaardbaar	20
7.4.4 Beëindiging maatregelen.....	20
7.4.5 Registratie	20
7.5 Chemische bestrijding	20
7.5.1 Chemische bestrijding.....	21
7.5.2 Verminderen risico's.....	21
7.5.3 Nadere voorwaarden bij reguliere bestrijding.....	21
7.5.4 Nadere voorwaarden bij noodsituatie	22
7.5.5 Voorwaarden toepassen biociden	24
7.5.6 Termijn.....	25
7.5.7 Verhoging frequentie inspectiebezoeken	26
7.5.8 Verwijderen van biociden	26
7.5.9 Terugschakelen op niet-chemische bestrijding.....	26
7.5.10 Registratie	26
8. Evaluatie	27
8.1 Evaluatie plan van aanpak	27
8.2 Alle onderdelen	28
8.3 Beoordeling terrein overschrijdende overlast	28
8.4 Toelichting aan opdrachtgever	28
8.5 Advies terrein overschrijdende overlast.....	28
8.6 Voorstel tot wijziging plan van aanpak	29
8.7 Akkoordverklaring opdrachtgever	29
8.8 Aanpassing plan van aanpak.....	29
8.9 Registratie	29
9. Aanvraag en eisen audits en certificerende instanties (CI)	29
9.1 Kosten.....	29
9.2 Aanvraag.....	30
9.3 Certificeringsinstellingen / auditors	30
9.4 Audits.....	31
9.5 Controlefrequentie.....	32
9.6 Steekproeven	34
9.7 Auditrapportage	35
9.8 Certificatie	36
9.9 Tekortkomingen	36
9.10 Sancties	38
9.11 Wijzigingen	39
9.12 Publicatie	39
9.13 Beëindiging registratie.....	40
9.14 Begripsbepalingen	41
Bijlage I – Beschrijving IPM beginselen	43
Bijlage II – Procesboom professioneel plaagdiermanagementbedrijf	44
Bijlage III – Procesboom agrarisch bedrijf.....	45
Bijlage IV – Voorbeeld werkinstructie professioneel plaagdierbedrijf	46
Bijlage V – Voorbeeld risico-inventarisatie.....	50
Bijlage VI – Voorbeeld plan van aanpak.....	52
Bijlage VII – Nadere invulling van 'om gebouwen en voedselopslagplaatsen'	53
Bijlage VIII – Ctgb voorwaarden integraal IPM systeem voor knaagdierbeheersing	55

Par.	Certificatieschema	Interpretatiedocument
1.	Algemeen	
1.1	IPM toepassen Bij de werkzaamheden gericht op de beheersing van knaagdieren worden de beginselen van IPM, zoals nader uitgewerkt in dit certificatieschema, toegepast.	
1.2	Toepassingsgebied Het certificatieschema is van toepassing op: a) een professioneel bedrijf dat werkzaamheden verricht op het gebied van plaagdierbeheersing, als gedefinieerd in hoofdstuk 9.14. b) maatregelen gericht op de beheersing van knaagdieren. Het certificatieschema is expliciet niet van toepassing op: c) het treffen van maatregelen ter beheersing van andere plaagdieren dan ratten- en/of muizenpopulaties; d) werkzaamheden op het gebied van gewasbescherming; e) reguliere schoonmaakwerkzaamheden die niet zijn gericht op het voorkomen van plaagdieroverlast.	Toepassingsgebied Onder deze werkzaamheden wordt verstaan het uitvoeren van beoordelingen, controles, (preventieve) maatregelen en het doen van aanbevelingen. Onder art. 1.2, sub d, is opgenomen dat werkzaamheden op het gebied van gewasbescherming zijn uitgezonderd van de werking van dit certificatieschema. Dit is met name relevant in relatie tot de inzet van rodenticiden in en rond de teelt van gewassen. Voor een dergelijke toepassing zijn momenteel geen rodenticiden toegelaten.
1.3	Doel a) Het beheersen van ratten en/of muizenpopulaties. b) De nadruk leggen op de toepassing van IPM teneinde het gebruik van middelen op basis van 'aangewezen stoffen' zoals anticoagulantia te voorkomen en zo beperkt als mogelijk toe te passen. c) Voorgaande op een vakbekwame en objectief toetsbare wijze uit te voeren.	Doel

<p>1.4</p>	<p>Werkwijze Het professionele bedrijf neemt bij de beheersing van knaagdieren de volgende algemene werkwijze in acht:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Introductiegesprek met opdrachtgever; b) Aanleggen van een dossier; c) Uitvoeren risico-inventarisatie; d) Opstellen van een plan van aanpak, met daarin tenminste de bepaling van strategie, keuze monitoren en preventie.; e) Bespreken plan van aanpak met opdrachtgever; f) Uitvoeren van het plan van aanpak; g) Registreer en evalueer de verrichte werkzaamheden en uitkomsten; h) Bespreken bevindingen met opdrachtgever; i) Pas plan van aanpak (PvA) indien nodig aan. 	<p>Werkwijze Deze werkwijze is altijd leidend bij de uitvoering van de werkzaamheden. De werkwijze is schematisch weergegeven in bijlage II en III van het certificatieschema. Wat betreft de invulling van de verschillende IPM stappen worden deze altijd gevolgd en schriftelijk vastgelegd. Van de exacte volgorde van de IPM stappen kan worden afgeweken. Zo kan er eerst een prijs ter indicatie worden voorgelegd en vervolgens de uitwerking met eventueel een bijstelling.</p>
<p>1.5</p>	<p>Opleidingsplan Het professioneel bedrijf is ervoor verantwoordelijk dat de werkwijze als beschreven in dit certificatieschema wordt uitgevoerd door personen die beschikken over de juiste competenties. In dit kader wordt een opleidingsplan door het bedrijf vastgesteld, daarin wordt ten minste vastgelegd welke competenties en bekwaamheden de personen nodig hebben en welke opleidingen zijn gevolgd. Per IPM-stap kan dit verschillen. Waar het werkzaamheden betreft die uitgevoerd dienen te worden door een professional dan dient deze persoon met goed gevolg een examen IPM-Knaagdierbeheersing te hebben afgelegd waarin de kennis over de beheersing van ratten- en muizenpopulaties is getoetst in overeenstemming met het Handboek IPM-Knaagdierbeheersing (HIK).</p>	<p>Opleidingsplan Werkzaamheden moeten worden uitgevoerd door personen die vakbekwaam zijn om met de inzet van biociden een dierplaag af te weren of te bestrijden. Degene die de middelen op basis van de door het Ctgb aangewezen stoffen toepast dient met goed gevolg een examen IPM-Knaagdierbeheersing te hebben afgelegd. Diverse opleiders bieden hiervoor opleidingen aan. Het examen dient getoetst te zijn door een wettelijk erkend exameninstituut – momenteel RPMV of Bureau Erkenningen en aantoonbaar te zijn op basis van een formele bevestiging, in fysieke vorm (bv. d.m.v. een licentie/certificaat/pasje) of online (bv. d.m.v. een puntenoverzicht).</p> <p>Hierbij geldt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voor een Bestrijding Technicus die een BT-licentie heeft is er ter verlenging van het vakbekwaamheidsbewijs een aangepaste nascholingsbijeenkomst vereist incl. examen IPM-Knaagdierbeheersing via RPMV. 2. Voor een persoon die werkzaam is op een agrarisch bedrijf als ondernemer of een werknemer die een licentie voor het beheersen

		van knaagdieren op een agrarisch bedrijf (IPM-KBA) heeft ontvangen via Bureau Erkenningen.
1.6	<p>Relatie opdrachtgever</p> <p>Voor een effectieve beheersing van ratten- en muizenpopulaties is het essentieel dat het professionele bedrijf intensief samenwerkt met de opdrachtgever, omdat ten aanzien van de maatregelen ter wering en preventie en een niet-chemische bestrijding ook een verantwoordelijkheid bestaat aan de kant van de opdrachtgever. Het professionele bedrijf zal heldere afspraken moeten aangaan met de opdrachtgever. De voorschriften die in dit certificatieschema zijn opgenomen ten aanzien van de relatie tussen het professioneel bedrijf en zijn opdrachtgever, zijn niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van knaagdierbeheersing worden verricht op een agrarisch bedrijf door de ondernemer of een werknemer.</p>	Relatie opdrachtgever
1.7	<p>Wet- en regelgeving</p> <p>Bij de uitvoering van de werkwijze als beschreven in dit certificatieschema neemt het professionele bedrijf de geldende wet- en regelgeving in acht.</p>	<p>Wet- en regelgeving</p> <p>Dit geldt in zijn algemeenheid en specifiek voor: de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) en de Wet natuurbescherming (Wnb). Nog specifiek geldt dit ook voor het toelatingsbesluit/SPC en Bewijs van Vakbekwaamheid.</p>
1.8	<p>Monitoring rattenpopulaties</p> <p>Het professioneel bedrijf voert monitoring uit. Rattenmonitoring op landelijk niveau is belangrijk om data te krijgen waarmee o.a. het huidige beleid kan worden getoetst, plaagdierbeheersing en -middelen gefaciliteerd blijven en onderzoek wordt ondersteund. Het professioneel bedrijf spant zich in om waarnemingen van rattenoverlast door te geven aan de Rattenmonitor.</p>	<p>Monitoring rattenpopulaties</p> <p>De Rattenmonitor (klik hier) registreert meldingen van rattenoverlast in Nederland van professionele plaagdierbeheersers.</p>
1.9	Resistentiemanagement	Resistentiemanagement

	<p>Het professioneel bedrijf voert resistentiemangement. Als onderdeel hiervan verzamelt het bedrijf informatie over een verminderde werking en mogelijke resistentie in ratten en/of muizen tegen de middelen op basis van de door het Ctgb aangewezen stoffen die het bedrijf op locatie heeft ingezet. Informatie over geconstateerde verminderde werking geeft het professioneel bedrijf door aan de toelatingshouder van deze middelen in de vorm van een melding en legt deze melding vast in het dossier.</p>	
1.10	<p>Inzet chemische middelen De inzet van chemische middelen mag nooit preventief of continu zijn. Ze mag uitsluitend plaatsvinden tijdens bestrijdingsacties bij verhoogde plaagdruk (curatieve inzet). In het plan van aanpak voor beheersing staat per locatie wat wordt verstaan onder 'verhoogde plaagdruk'.</p>	Inzet chemische middelen
1.11	<p>Bedrijfsverklaring Het professioneel bedrijf dient te beschikken over een bedrijfsverklaring waarin is opgenomen dat het meest recente en geldende certificatieschema IPM Knaagdierbeheersing wordt nageleefd. Deze verklaring dient actief aan alle medewerkers te worden gecommuniceerd en op aanvraag aan geïnteresseerden te worden verstrekt. In de bedrijfsverklaring wordt tenminste opgenomen dat het bedrijf zich conformeert aan het toepassen van de beginselen van Integrated Pest Management (IPM), in het bijzonder ten aanzien van de beheersing van ratten- en muizenpopulaties en dat de onder haar verantwoordelijkheid vallende uitvoering van plaagdierbeheersing wordt uitgevoerd conform de principes en werkwijzen van het meest recente en geldende certificatieschema IPM Knaagdierbeheersing. In de verklaring wordt opgenomen dat de personen die in opdracht van het bedrijf uitvoerende werkzaamheden verrichten op het gebied van beheersing van ratten- en muizenpopulaties met goed gevolg een examen IPM Knaagdierbeheersing hebben afgelegd waarin de kennis over de beheersing van ratten- en muizenpopulaties is getoetst.</p>	Bedrijfsverklaring

<p>1.12</p>	<p>Documentenbeheer Het professioneel bedrijf moet de werkwijze ten aanzien van het beheersen van ratten- en muizenpopulaties centraal en schriftelijk (waaronder mede wordt verstaan digitaal) vastleggen. Hierin dient tenminste een actuele versie van de volgende documenten te worden opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Certificatieschema IPM Knaagdierbeheersing; b) De bovenvermelde bedrijfsverklaring; c) De productveiligheidsbladen van de biociden die door het bedrijf worden ingezet ter beheersing van ratten- en muizenpopulaties ; d) Een opleidingsplan met daarin de competenties waaraan personen moeten voldoen die werkzaamheden verrichten op het gebied van beheersing van ratten- en muizenpopulaties; e) Een afschrift van de (geldige) vakbekwaamheidsbewijzen van de medewerkers van het professioneel bedrijf die de werkzaamheden verrichten op het gebied van beheersing van ratten- en muizenpopulaties; f) Een formele bevestiging fysiek (bv. d.m.v. een certificaat/licentie/pasje) of online (bv. d.m.v. een puntenoverzicht) van de medewerkers van het professioneel bedrijf, die met succes het examen 'IPM-Knaagdierbeheersing' hebben afgelegd waarin de kennis over de beheersing van ratten- en muizenpopulaties is getoetst. g) Een afschrift van het certificaat waaruit volgt dat het bedrijf is gecertificeerd voor het certificatieschema IPM Knaagdierbeheersing. 	<p>Documentenbeheer</p>
<p>1.13</p>	<p>Aanwijzing verantwoordelijke Er wordt binnen het professionele bedrijf een verantwoordelijke aangewezen voor de uitvoering en archivering van deze werkwijze. Deze verantwoordelijkheid ziet op het actualiseren en communiceren van bovenvermelde bedrijfsverklaring en tevens op het actualiseren van de hierboven vermelde documenten op een duurzame bewaarplaats.</p>	<p>Aanwijzing verantwoordelijke</p>

2.	Introductiegesprek	
2.1	<p>Redenen voor inschakeling Het professionele bedrijf zal in een persoonlijk gesprek met de opdrachtgever tenminste aandacht besteden aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) de opdrachtgever bevragen naar de reden voor de inschakeling van een professioneel bedrijf en het doel van de samenwerking. b) Aangeven dat IPM-knaagdierbeheersing vergt dat wordt samengewerkt tussen het professioneel bedrijf en de opdrachtgever en dat partijen hiertoe gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen. c) Een toelichting geven op de reguliere werkzaamheden op het gebied van IPM-knaagdierbeheersing, de implicaties hiervan voor de opdrachtgever en de kosten die hiermee gepaard gaan. 	Redenen voor inschakeling
2.2	<p>Opdrachtbevestiging Uit deze opdrachtbevestiging moet blijken dat de opdrachtgever kennis heeft genomen van de onderwerpen als benoemd onder art. 2.1.</p>	Opdrachtbevestiging
3.	Dossier	
3.1	<p>Aanleggen van dossier Met betrekking tot de werkzaamheden op het gebied van knaagdierbeheersing wordt door het professionele bedrijf een schriftelijk dossier aangelegd. In het dossier zullen alle toekomstige registraties, afspraken en inspectierapport worden vastgelegd. Onder schriftelijk wordt hier ook verstaan het digitaal vastleggen van het dossier.</p>	Aanleggen van dossier
3.2	<p>Actualisatie dossier Het professionele bedrijf is ervoor verantwoordelijk dat het dossier actueel en compleet is. Dit houdt onder meer in dat het professionele bedrijf steeds alle registraties aan het dossier toevoegt. Ook zal regelmatig moeten worden gecontroleerd of alle gegevens als bedoeld in art. 3.3 en 3.4 juist zijn.</p>	Actualisatie dossier

3.3	<p>Vereiste gegevens professioneel bedrijf in dossier In het dossier worden tenminste de volgende bedrijfsgegevens van het professioneel bedrijf vermeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Bedrijfsnaam b) Naam contactpersoon c) Namen betrokken medewerkers d) Postadres e) Telefoon f) E-mailadres g) KvK-nummer. 	Vereiste gegevens professioneel bedrijf in dossier
3.4	<p>Vereiste gegevens opdrachtgever in dossier In het dossier worden tenminste de volgende (bedrijfs)gegevens van de opdrachtgever vermeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) (Bedrijfs)naam b) Naam contactpersoon c) Postadres d) Telefoon e) E-mailadres f) KVK-nummer, indien bedrijf. g) Bedrijfslocaties, indien de werkzaamheden op het gebied van knaagdierbeheersing zullen worden verricht op meerdere bedrijfslocaties van de opdrachtgever 	Vereiste gegevens opdrachtgever in dossier
3.5	<p>Inzagerecht Het professionele bedrijf draagt er zorg voor dat de opdrachtgever toegang heeft tot een actuele versie van het dossier.</p>	<p>Inzagerecht Het professioneel bedrijf kan hieraan gevolg geven door het dossier digitaal ter beschikking te stellen van de opdrachtgever.</p>

4.	Risico-inventarisatie	
4.1	<p>Uitvoeren risico-inventarisatie Alvorens maatregelen op het gebied van knaagdierbeheersing worden getroffen, dient het professionele bedrijf een risico-inventarisatie uit te voeren. De risico-inventarisatie is een fysieke inspectie die door het professionele bedrijf wordt uitgevoerd en waarbij aandacht uitgaat naar de (eventueel) aanwezige knaagdieren en de risico's hiervan. Daarnaast wordt in kaart gebracht welke omstandigheden de aanwezigheid van de knaagdieren bevorderen en wat de mogelijke risico's zijn van het treffen van maatregelen om de knaagdieren te beheersen.</p>	Uitvoeren risico-inventarisatie
4.2	<p>Aandachtspunten risico-inventarisatie In de risico-inventarisatie dient tenminste aandacht uit te gaan naar de volgende punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Aard, omvang en bron van de knaagdierenpopulatie (indien aanwezig); b) Locatie specifieke risico's voor mens, dier en milieu als gevolg van de aanwezigheid van een knaagdierenpopulatie; c) Locatie specifieke economische risico's als gevolg van de aanwezigheid van een knaagdierenpopulatie; d) De verplichtingen op het gebied van knaagdierbeheersing waaraan moet worden voldaan, zoals wet- en regelgeving, hygiëncodes of andere afspraken met derden waar een opdrachtgever aan moet voldoen. e) Locatie specifieke risico's op verdere uitbreiding en verplaatsing van de knaagdierenpopulatie en de vermoedelijke implicaties hiervan, waarbij aandacht uitgaat naar de risico's van de aanwezige gebouwen, de omgeving, de staat van hygiëne, schuil- en nestelgelegenheden en de toegang van knaagdieren tot voedselbronnen; f) Identificatie van mogelijke (preventieve) maatregelen ter voorkoming van verdere toename of verspreiding van de knaagdierenpopulatie; g) Locatie specifieke risico's van het treffen van de mogelijke maatregelen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen 	<p>Aandachtspunten risico-inventarisatie De onderwerpen die in dit artikel zijn genoemd zijn de onderwerpen waar tenminste aandacht naar moet uitgaan. Ten aanzien van de risico's voor dieren moet aandacht uitgaan naar huisdieren, vee en wilde dieren. In dat verband moet bijzondere aandacht uitgaan naar het risico op primaire en secundaire vergiftiging van niet-doelwit soorten. Inventarisatie van de soorten en aantallen niet-doelwit soorten in de directe omgeving en het risico op (door)vergiftiging (zie elders in dit certificatieschema) bij deze soorten maakt hier onderdeel van uit. Een format voor de risico-inventarisatie is opgenomen in bijlage V bij het certificatieschema.</p>

	<p>preventieve maatregelen, niet-chemische bestrijdingsmaatregelen en chemische bestrijdingsmaatregelen;</p> <p>h) Bevindingen op grond van eerdere controles en ervaringen.</p>	
4.3	<p>Registratie bevindingen</p> <p>Het professionele bedrijf dient zijn bevindingen op grond van de risico-inventarisatie schriftelijk vast te leggen in het dossier en verstrekt hiervan een afschrift aan de opdrachtgever.</p>	Registratie bevindingen
5.	<p>Strategie</p>	
5.1	<p>Bepalen strategie</p> <p>Het professionele bedrijf bepaalt op basis van de risico-inventarisatie de strategie voor de knaagdierbeheersing, dat tenminste bestaat uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Monitoring b) Habitat management c) Niet-chemische bestrijding d) Chemische bestrijding na alternatieven e) Chemische bestrijding bij noodsituatie <p>Hierbij richt het professionele bedrijf zich op het bereiken van een optimaal resultaat, waarbij de risico's voor mens, dier en milieu tot een minimum worden beperkt. Omdat het op voorhand niet duidelijk is welke maatregelen tot het maximaal haalbare resultaat zullen leiden, is het wenselijk om een zekere cascadering toe te passen waarbij eerst wordt ingezet op maatregelen met geen of relatief weinig risico's. Indien deze aantoonbaar niet effectief blijken, dan kan worden opgeschaald naar maatregelen die naar verwachting meer effect sorteren, maar waaraan (grotere) risico's zijn verbonden. Los hiervan moet ook rekening worden gehouden met situaties waarin de knaagdierenpopulatie zich snel ontwikkelt of bijvoorbeeld sprake is van een volks- of diergezondheidsrisico. In dat geval kan het aangewezen zijn om eerder maatregelen te treffen waaraan relatief meer risico's zijn verbonden, maar naar verwachting sneller tot een optimaal resultaat leiden. De cascadering van maatregelen is schematisch weergegeven in de</p>	Bepalen strategie

	<p>volgende piramide:</p> 	
6.	Plan van aanpak	
6.1	<p>Opstellen plan van aanpak Het professionele bedrijf stelt een plan van aanpak op waarin de strategie in heldere en begrijpelijke taal schriftelijk wordt vastgelegd. In het plan van aanpak wordt gemotiveerd hoe de geconstateerde risico's (op basis van de risico-inventarisatie) zich vertalen naar een bepaalde strategie. Zowel voor intern- als extern gebruik is het van belang dat het plan van aanpak in heldere en begrijpelijke taal schriftelijk wordt vastgelegd. Zodat het wordt begrepen door de opdrachtgever en dat de motivatie voor de gekozen strategie schriftelijk en controleerbaar wordt vastgelegd.</p>	Opstellen plan van aanpak
6.2	<p>Elementen plan van aanpak In het plan van aanpak wordt ten minste aandacht besteed aan de volgende zaken:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Beschrijving van de geconstateerde risico's op grond van de risico-inventarisatie als bedoeld in art. 4.1. b) Beschrijving van de aanbevolen strategie voor knaagdierbeheersing als bedoeld in art 5.1. c) De wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de strategie, inclusief wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de betreffende maatregel. 	Elementen plan van aanpak

	<p>d) Een tijdschema waarin de verschillende inspecties en evaluatiemomenten worden opgenomen.</p> <p>e) Een plattegrond van de locatie waarop in kaart wordt gebracht welke maatregelen op welke plaats worden genomen;</p> <p>f) Per locatie wordt aangegeven wat wordt verstaan onder 'verhoogde plaagdruk'.</p>	
6.3	<p>Voorstel en verantwoordelijkheid opdrachtgever Nadat de professional het plan van aanpak heeft opgesteld, legt de professional dit voor aan de opdrachtgever en geeft op verzoek van de opdrachtgever een toelichting op en advies over het voorgestelde plan van aanpak. Hierbij gaat bijzondere aandacht uit naar de eigen verantwoordelijkheden van de opdrachtgever om te komen tot een effectieve knaagdierbeheersing.</p>	Voorstel opdrachtgever
6.4	<p>Akkoordverklaring opdrachtgever De opdrachtgever dient schriftelijk akkoord te gaan met de uitvoering van het plan van aanpak alvorens met de uitvoering van het plan van aanpak kan worden gestart.</p>	Akkoordverklaring opdrachtgever
6.5	<p>Medewerkingsplicht opdrachtgever De opdrachtgever is gehouden mee te werken met het uitvoeren van monitoring en habitat management. Geeft de opdrachtgever hieraan geen gehoor, dan zal het professionele bedrijf geen biociden op basis van de aangewezen stoffen mogen inzetten totdat de opdrachtgever overgaat tot medewerking. De professionele beheerser maakt hiervan melding en legt deze melding vast in het dossier.</p>	<p>Medewerkingsplicht opdrachtgever Dit heeft tot gevolg dat een chemische bestrijding in het kader van een noodsituatie pas mogelijk is, nadat de opdrachtgever heeft ingestemd met het uitvoeren van monitoring en het treffen van weringsmaatregelen. Dit betekent echter niet dat deze maatregelen al volledig moeten zijn uitgevoerd.</p>
6.6	<p>Afwijkingen plan van aanpak Het professionele bedrijf kan gemotiveerd afwijken van het plan van aanpak. Het professionele bedrijf geeft hiervoor een motivatie van de afwijking en stelt de opdrachtgever hiervan in kennis.</p>	<p>Afwijkingen plan van aanpak In het kader van een verantwoorde knaagdierbeheersing is het wenselijk dat aanpassingen in het plan van aanpak op basis van voortschrijdend inzicht op korte termijn worden doorgevoerd, mits deze goed zijn onderbouwd.</p>

6.7	<p>Registratie Het plan van aanpak, de eventuele wijziging daarvan en de eventuele akkoordverklaring(en) van de opdrachtgever worden door het professionele bedrijf vastgelegd in het dossier.</p>	<p>Registratie</p>
7.	<p>Uitvoering plan van aanpak</p>	
7.1	<p>Algemeen Nadat het plan van aanpak is vastgesteld en de opdrachtgever hiermee akkoord is gegaan, kan worden gestart met de uitvoering van het plan van aanpak, waarbij de navolgende artikelen in acht worden genomen.</p>	<p>Algemeen</p>
7.2	<p>Monitoring Indien het professionele bedrijf op grond van de risico-inventarisatie constateert dat er geen knaagdierenpopulatie aanwezig is en hiertoe tevens geen dreiging bestaat, dan bestaat de strategie uit het uitvoeren van monitoring.</p>	
7.2.1	<p>Fysieke inspecties De monitoring bestaat uit fysieke inspecties die door het professionele bedrijf worden uitgevoerd en waarbij wordt gecontroleerd op de aanwezigheid van een knaagdierenpopulatie en waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Uitwerpselen van ratten en/of muizen; b) Poot- en staartafdrukken van ratten en/of muizen; c) Knaagschade; d) De opname van (niet-toxisch) lokaas; e) Kadavers van dieren; f) Andere sporen van ratten en/of muizen activiteit. 	<p>Fysieke inspecties De monitoring kan worden uitgebreid met het gebruik van andere monitoringstechnieken, zoals camera's.</p>
7.2.2	<p>Frequentie van de inspecties Bij het bepalen van de frequentie van de inspecties wordt rekening gehouden met de aanwezige risico's die zijn geconstateerd in de risico-inventarisatie.</p>	<p>Frequentie van de inspecties De frequentie van de inspecties wordt door het professionele bedrijf in onderling overleg met de opdrachtgever bepaald.</p>

<p>7.2.3</p>	<p>Uitvoering monitoring In het kader van de monitoring kan het professionele nooit gebruikmaken van rodenticiden. Het gebruik van klemmen en/of vallen is in het kader van monitoring mogelijk. Het aantal klemmen en/of vallen in het kader van monitoring moet aantoonbaar beperkt zijn ten opzichte van een situatie waarin sprake is van de aanwezigheid van een knaagdierenpopulatie.</p>	<p>Uitvoering monitoring Uitzondering vormen hierop vallen die zijn geregistreerd als rodenticide, bijv. muizenvallen op basis van koolzuurgas. Het gaat om de status van de klemmen, alleen gespannen klemmen en/of actieve vallen tellen mee, die in het logboek inzichtelijk moet zijn.</p>
<p>7.2.4</p>	<p>Ruimen van kadavers Indien bij het uitvoeren van de fysieke inspecties kadavers van dode dieren worden geconstateerd, dan dienen deze in afgesloten plastic zakken te worden afgevoerd in de daarvoor bestemde afvalstroom. Ook keutels van ratten en/of muizen dienen te worden opgeruimd.</p>	<p>Ruimen van kadavers Deze werkzaamheden kunnen zowel door het professioneel bedrijf als door de opdrachtgever worden uitgevoerd. In het kader van een chemische bestrijding dient bijzondere aandacht uit te gaan naar het verwijderen van kadavers en keutels om verspreiding van biociden in het milieu tegen te gaan.</p>
<p>7.2.5</p>	<p>Registratie Het professionele bedrijf dient de constatering op grond van zijn inspecties schriftelijk vast te leggen in een inspectierapport, waarbij tenminste wordt vastgelegd:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) De naam van de professional; b) De datum van de inspectie; c) De (bedrijfs)naam van de opdrachtgever; d) De constatering ten aanzien van de fysieke inspecties . <p>Het inspectierapport dient te worden opgenomen in het dossier. Het professionele bedrijf stelt het inspectierapport binnen een termijn van maximaal 14 dagen nadat de inspectie heeft plaatsgevonden ter beschikking aan de opdrachtgever.</p>	<p>Registratie</p>

<p>7.3</p>	<p>Habitat management Indien het professionele bedrijf op grond van de risico-inventarisatie constateert dat er geen knaagdierenpopulatie aanwezig is maar hiertoe wel een concrete dreiging bestaat, dan bestaat de strategie uit het uitvoeren van habitat management in combinatie met de uitvoering van monitoring.</p>	
<p>7.3.1</p>	<p>Wering en preventie Habitat management bestaat uit het treffen van maatregelen ter preventie en wering van knaagdierenpopulaties, waaronder doch niet uitsluitend:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Bouwtechnische aanpassingen; b) Aanpassingen in de groenvoorziening; c) Reinigingsmaatregelen; d) Voorlichting; e) Organisatorische maatregelen. 	<p>Wering en preventie De genoemde maatregelen zijn indicatief. Dat betekent dat ook een deel van deze maatregelen of andere maatregelen afhankelijk van de omstandigheden van het geval kunnen worden getroffen. Het is aan het professioneel bedrijf om te bepalen welke maatregelen het meest aangewezen zijn.</p>
<p>7.3.2</p>	<p>Maatregelen gebaseerd op risico-inventarisatie De wering en preventie maatregelen worden door het professionele bedrijf bepaald op grond van de risico-inventarisatie.</p>	<p>Maatregelen gebaseerd op risico-inventarisatie</p>
<p>7.3.3</p>	<p>Uitvoering habitat management De wering en preventie maatregelen kunnen door zowel het professionele bedrijf als door de opdrachtgever worden uitgevoerd.</p>	<p>Uitvoering habitat management</p>
<p>7.3.4</p>	<p>Advisering Het professionele bedrijf geeft de opdrachtgever advies over het treffen van de wering en preventie maatregelen beoordeelt het professionele bedrijf in het kader van de fysieke inspecties of de opdrachtgever gehoor geeft aan het advies en/of aanvullende maatregelen wenselijk zijn.</p>	<p>Advisering Dit artikel brengt met zich mee dat het professioneel bedrijf continu moet vaststellen of de opdrachtgever de afgesproken maatregelen op het gebied van habitat management nakomt en of nadere maatregelen om de plaagdruk laag te houden wenselijk zijn.</p>

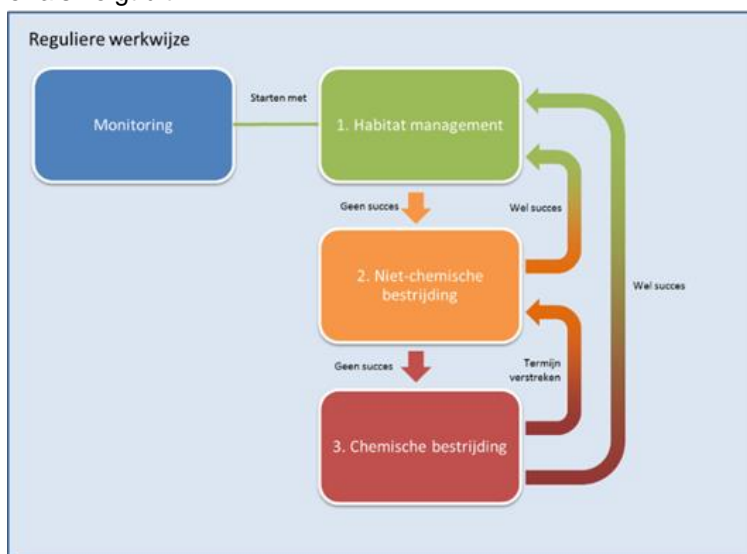
7.3.5	<p>Registratie</p> <p>In het kader van de fysieke inspecties legt het professionele bedrijf schriftelijk vast welke wering en preventie maatregelen zijn getroffen en wat hiervan de effecten zijn. Het professionele bedrijf legt ook schriftelijk vast of de opdrachtgever gehoor heeft gegeven aan het advies en of aanvullende maatregelen wenselijk zijn.</p>	<p>Registratie</p>
7.4	<p>Niet-chemische bestrijding</p> <p>Indien sprake is van een knaagdierenpopulatie en deze kan niet in voldoende mate effectief worden geweerd door middel van uitvoering van habitat management, dan bestaat de strategie uit het treffen van niet-chemische bestrijdingsmaatregelen in combinatie met de uitvoering van habitat management.</p>	
7.4.1	<p>Niet-chemische bestrijding</p> <p>Een niet-chemische bestrijding bestaat uit het treffen van maatregelen gericht op het verminderen van een ratten en/of muizenpopulatie zonder dat daarbij gebruik wordt gemaakt van biociden, waaronder doch niet uitsluitend vangmiddelen (bv. klemmen en/of vallen).</p> <p>De genoemde maatregelen zijn indicatief. Dat betekent dat ook een deel van deze maatregelen of andere maatregelen afhankelijk van de omstandigheden van de situatie kunnen worden getroffen. Zo kan het treffen van niet-chemische bestrijding in sommige situaties uitkomst bieden. Het is aan het professioneel bedrijf om te bepalen welke maatregelen het meest aangewezen zijn en vastlegt in het dossier.</p>	<p>Niet-chemische bestrijding</p>
7.4.2	<p>Verminderen risico's</p> <p>Het professionele bedrijf dient bij de keuze voor en het gebruik van niet-chemische bestrijdingsmiddelen rekening te houden met eventuele risico's voor mens en dier en deze risico's zoveel mogelijk te beperken.</p>	<p>Verminderen risico's</p> <p>Bij het gebruik van inloop vallen kunnen ratten en muizen (of niet-doelsoorten) levend worden gevangen. In dergelijk situaties is het wenselijk dat geen onnodig lijden wordt veroorzaakt. Dat kan inhouden dat het aantal inspecties door het professioneel bedrijf wordt verhoogd.</p>

<p>7.4.3</p>	<p>Voldoende maatregelen, mits economisch aanvaardbaar Op grond van de risico-inventarisatie plaatst het professionele bedrijf de niet-chemische bestrijdingsmiddelen in voldoende mate en op de strategische plaatsen om tot een vermindering van de ratten en/of muizenpopulatie te komen. Het professioneel bedrijf kan op basis van de risico-inventarisatie inschatten op welke plaatsen en in welke aantallen de vallen en/of klemmen moeten worden geplaatst. Dit zal in voldoende aantallen moeten gebeuren, omdat de maatregelen anders weinig effect zullen hebben.</p>	<p>Voldoende maatregelen, mits economisch aanvaardbaar Van het professioneel bedrijf (en opdrachtgever) kan niet worden verwacht dat disproportioneel veel kosten worden gemaakt om volledig op basis van niet-chemische bestrijdingsmiddelen te komen tot een vermindering van de ratten- en/of muizenpopulatie. Mede via de Risico Inventarisatie kan hier invulling aan worden gegeven.</p>
<p>7.4.4</p>	<p>Beëindiging maatregelen Indien het professionele bedrijf constateert dat de knaagdierenpopulatie beheersbaar of afwezig is, worden de niet-chemische bestrijdingsmaatregelen op de kortst mogelijke termijn beëindigd en beperkt het professionele bedrijf zich tot de uitvoering van monitoring eventueel in combinatie met habitat management. Na beëindiging van de niet-chemische bestrijdingsmaatregelen kan het professionele bedrijf in het kader van monitoring vallen en/of klemmen blijven gebruiken, maar de inzet hiervan moet er aantoonbaar op zijn gericht om de aanwezigheid van een knaagdierenpopulatie te kunnen constateren en niet op de bestrijding daarvan.</p>	<p>Beëindiging maatregelen</p>
<p>7.4.5</p>	<p>Registratie Het professionele bedrijf beschrijft en motiveert de getroffen niet-chemische bestrijdingsmaatregelen en legt dit schriftelijk vast in het inspectierapport.</p>	<p>Registratie</p>
<p>7.5</p>	<p>Chemische bestrijding Indien sprake is van een knaagdierenpopulatie en deze kan niet in voldoende mate effectief worden bestreden met niet-chemische bestrijdingsmaatregelen, dan bestaat de strategie uit het treffen van chemische bestrijdingsmaatregelen in combinatie met de uitvoering van</p>	

	habitat management en naar het oordeel van de professional in combinatie met de niet-chemische bestrijding.	
7.5.1	<p>Chemische bestrijding Een chemische bestrijding bestaat uit het door het professionele bedrijf inzetten van biociden die bestemd zijn voor het bestrijden van ratten en/of muizen.</p>	<p>Chemische bestrijding De biociden die in Nederland geregistreerd zijn voor de bestrijding van knaagdieren worden rodenticiden genoemd.</p>
7.5.2	<p>Verminderen risico's Het professionele bedrijf dient bij de keuze voor en het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen rekening te houden met eventuele risico's voor mens, dier en milieu en deze risico's zoveel mogelijk te beperken.</p> <p>Dit kan tot gevolg hebben dat het professioneel bedrijf inzet van biociden moet beperken tot plekken met een laag risico voor mens en dier en dat het gebruik in hoeveelheid en duur waar mogelijk wordt geminimaliseerd.</p>	<p>Verminderen risico's</p>
7.5.3	<p>Nadere voorwaarden bij reguliere bestrijding Alvorens wordt overgegaan tot het treffen van chemische bestrijdingsmaatregelen dient sprake te zijn van de volgende omstandigheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) De professional voert monitoring uit; en b) De professional en/of de opdrachtgever hebben uitvoering gegeven aan habitat management; en c) Gedurende een periode van tenminste 10 kalenderdagen zijn de niet-chemische bestrijdingsmaatregelen getroffen en deze hebben niet geleid tot een substantiële afname van de ratten- en/of muizenpopulatie. Dit brengt met zich mee dat door het professioneel bedrijf tenminste twee inspecties moeten zijn 	<p>Nadere voorwaarden bij reguliere bestrijding</p>

uitgevoerd alvorens chemische bestrijdingsmaatregelen worden getroffen.

Schematisch ziet de strategie in het geval van een reguliere bestrijding er als volgt uit:

7.5.4

Nadere voorwaarden bij noodsituatie

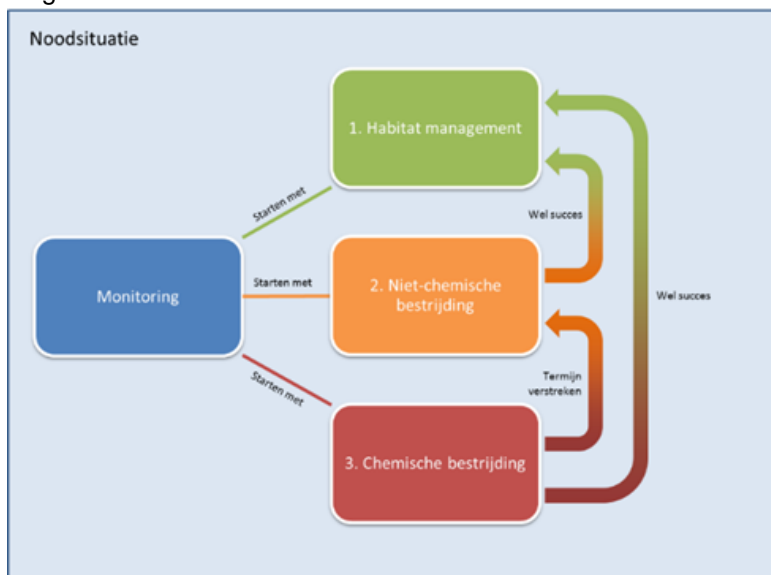
Indien sprake is van een knaagdierenpopulatie en de situatie vraagt om het direct treffen van chemische bestrijdingsmaatregelen, dan bestaat de strategie uit het treffen van chemische bestrijdingsmaatregelen in combinatie met habitat management en niet-chemische bestrijding. In dit geval is sprake van een uitzonderingssituatie die met strenge voorwaarden nader is omkleed.

Alvorens wordt overgegaan tot het treffen van chemische bestrijdingsmaatregelen bij een noodsituatie dient sprake te zijn van de volgende omstandigheden:

Nadere voorwaarden bij noodsituatie

	<p>a) Het professionele bedrijf voert monitoring uit; en</p> <p>b) Het professionele bedrijf en/of de opdrachtgever zijn gestart met het uitvoeren van habitat management;</p> <p>c) Het professionele bedrijf heeft – conform paragraaf 8.7 – een schriftelijke bevestiging dat de opdrachtgever instemt met de hiervoor genoemde punten a en b.</p> <p>d) Het professionele bedrijf is gestart met het uitvoeren van niet-chemische bestrijdingsmaatregelen; en</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het professionele bedrijf heeft reden aan te nemen dat bij het treffen van de maatregelen als monitoring, habitat management en niet-chemisch de ratten- en/of muizenpopulatie substantieel zal toenemen; of - Er is sprake van een acute bedreiging voor de volks- en/of diergezondheid; of - De aanwezigheid van de ratten- en/of muizenpopulatie leidt tot grote schade. <p>Het professioneel bedrijf moet goed kunnen onderbouwen en in het dossier vastleggen dat sprake is van een noodsituatie die vergt dat biociden worden ingezet.</p>	
--	--	--

Schematisch ziet de strategie in het geval van een noodsituatie er als volgt uit:

7.5.5

Voorwaarden toepassen biociden

De inzet van biociden dient aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- Bij de toepassing van biociden wordt de geldende wet- en regelgeving in acht genomen;
- Er wordt uitsluitend gebruik gemaakt van biociden die in Nederland zijn toegelaten voor het bestrijden van knaagdieren door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb);
- Bij plaatsing en het wegnemen van biociden moet zorgvuldig worden gewerkt om morsen te voorkomen. Eventueel gemorst lokaas of foam moet direct door het professionele bedrijf op de wettelijk voorgeschreven wijze worden verwijderd;

Voorwaarden toepassen biociden

De formulering van een biocide speelt grote rol bij de vermindering van risico's. Bij de keuze voor een biocide gaat de voorkeur uit naar een biocide in gel- of vaste (blok)vorm. Bijvoorbeeld om versleping van de biocide te helpen voorkomen.

Uit art. 7.5.5 sub f volgt dat biociden niet in open veld mogen worden toegepast. Wel is rekening gehouden met situaties waar de bron van de knaagdierenpopulatie zich op afstand van gebouwen bevindt. Voerkuilen kunnen bijvoorbeeld een bron zijn voor de knaagdierenpopulatie en het is wenselijk dat rondom voerkuilen biociden kunnen worden ingezet. Afhankelijk van de geldende gebruiksvoorschriften is het ook mogelijk om op plaatsen waar afval wordt ingezameld, opgeslagen en verwerkt en bij waterzuiveringsinstallaties biociden te plaatsen, omdat op dergelijke

	<ul style="list-style-type: none"> d) De biocide wordt uitsluitend toegepast volgens voorschriften voor toelating, zoals opgenomen in het toelatingsbesluit en de SPC; e) Als de toepassing van biociden nodig blijkt te zijn en op basis van voorgaande voorwaarden gebruik in lokaaskisten, lokaaskokers of andere lokaashouders is toegestaan, dan vindt deze plaats in genummerde tamper-resistent lokaaskisten, lokaaskokers of andere lokaashouders. Lokaaskisten, lokaaskokers of andere lokaashouders dienen te zijn afgesloten en waar mogelijk aan de grond of aan andere structuren worden vastgemaakt of verzaard om te flinke verplaatsing te voorkomen; f) De biocide mag niet worden toegepast in natuurgebieden en open veld. g) Bij de toepassing van biociden op andere terreinen dan natuurgebieden bepaalt de professional op basis van de risico-inventarisatie of het gebruik verantwoord is met het oog op risico's voor mens en dier en zo ja, op welke maximale afstand tot de buitengevel van een gebouw de biociden kunnen worden geplaatst; h) Bij de keuze voor een biocide gaat de voorkeur uit naar een biocide in gel- of vaste (blok)vorm. 	<p>plaatsen sprake is van een continue plaagdruk en de overlast zich naar de nabije omgeving uitbreidt indien geen biociden kunnen worden ingezet. In relatie tot 7.5.5 sub g is het van belang aandacht te besteden aan de belangenafweging zoals beschreven in bijlage VII waarin een nadere invulling is gegeven van 'om gebouwen en voedselopslagplaatsen'.</p>
<p>7.5.6</p>	<p>Termijn De inzet van biociden is gebonden aan een bepaalde termijn die voorafgaand aan het treffen van de chemische bestrijdingsmaatregelen door het professionele bedrijf wordt vastgesteld en tot een absoluut minimum moet worden beperkt. Het professionele bedrijf kan gemotiveerd van deze termijn afwijken, indien sprake is van een object met een hoog risico op ratten- en/of muizenactiviteit. Indien de vooraf bepaalde termijn door het professionele bedrijf moet worden verlengd, dan is dit alleen mogelijk indien het professionele bedrijf dit kan beargumenteren en vastlegt in het dossier.</p>	<p>Termijn</p>

7.5.7	<p>Verhoging frequentie inspectiebezoeken Vanaf het moment dat biociden worden ingezet wordt de frequentie van de fysieke inspecties aangepast tot minimaal de voorschriften voor toelating zoals opgenomen in het toelatingsbesluit en de SPC. Dit vindt plaats in onderling overleg met de opdrachtgever.</p>	<p>Verhoging frequentie inspectiebezoeken Bij (het bepalen van de frequentie van) de inspectiebezoeken dient bijzondere aandacht uit te gaan naar het voorkomen van verspreiding van de biociden in het milieu en het verlagen van het risico van (door)vergiftiging van niet-doelwit soorten (door bijvoorbeeld frequent kadavers en keutels van ratten en/of muizen op te ruimen).</p>
7.5.8	<p>Verwijderen van biociden Onmiddellijk nadat de termijn is verstreken of wanneer het professioneel bedrijf constateert dat de knaagdierenpopulatie afwezig of beheersbaar is, dienen alle aanwezige rodenticiden voor de beheersing van knaagdierenpopulaties door de professional te worden verwijderd conform de daarvoor geldende wet- en regelgeving.</p>	<p>Verwijderen van biociden Een uitzondering geldt voor vallen die geregistreerd zijn als rodenticide. Deze kunnen blijven staan als ze ook voor monitoring worden gebruikt. De professional is de deskundige en weet wanneer de rodenticide het beste kan worden weggehaald. Het verwijderen van rodenticiden gaat volgens de voorschriften in de SPC, is afhankelijk van het type product en betreft het verzamelen van resten product (bv. in vaste vorm) en achtergebleven product (bv. vloeistoffen, gel en schuim).</p>
7.5.9	<p>Terugschakelen op niet-chemische bestrijding Na het beëindigen van de chemische bestrijdingsmaatregelen beperkt het professioneel bedrijf zich gedurende een termijn van tenminste 10 kalenderdagen tot het treffen van niet-chemische maatregelen. Indien de termijn is verstreken dan kan het professioneel bedrijf opnieuw chemische bestrijdingsmaatregelen treffen, mits sprake is van de omstandigheden als bedoeld in art. 7.5.3 (reguliere bestrijding) of 7.5.4 (noodsituatie) en wordt voldaan aan de overige bepalingen die gelden voor chemische bestrijding.</p>	<p>Terugschakelen op niet-chemische bestrijding</p>
7.5.10	<p>Registratie Het professioneel bedrijf beschrijft en motiveert de getroffen maatregelen voor het toegepaste biocide op de locatie en legt hiervoor tenminste de navolgende gegevens schriftelijk vast in het inspectierapport:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) De naam en of het toelatingsnummer van de toegepaste biocide; b) Welk(e) lokaasdepot(s) het toegepaste biocide bevat(ten); 	<p>Registratie</p>

	<p>c) Het volume van het middel dat is ingezet op de locatie; d) De geconstateerde opname van de biocide ten opzichte van de voorgaande inspectie.</p> <p>Hiernaast houdt het professionele bedrijf een administratie bij, die bevat ten minste de volgende gegevens:</p> <p>a) de naam en het toelatingsnummer van het toegepaste biocide; b) De (vindplaats van de) etikettering/SPC en het veiligheidsinformatieblad van de toegepaste biocide; c) het aantal verpakkingseenheden per ontvangst of aflevering alsmede de op de verpakking aangegeven volume- of massa-eenheden, d) de totale hoeveelheid voorraad en de veranderingen van de voorraad, e) de datum van ontvangst, aflevering of verandering als bedoeld in de onderdelen c) en d), en f) de naam, het adres en de woonplaats van de leverancier of de afnemer van de biocide.</p>	
8.	Evaluatie	
8.1	<p>Evaluatie plan van aanpak De uitvoering van het plan van aanpak wordt regelmatig, tenminste eenmaal per jaar, door het professioneel bedrijf geëvalueerd. Als onderdeel van het plan van aanpak wordt de risico inventarisatie meegenomen in de evaluatie. Het professioneel bedrijf beargumenteerd hierin of op basis van (gewijzigde) omstandigheden de geconstateerde risico's zijn veranderd en de strategie moet worden aangepast. Voor het professioneel bedrijf is het van belang dat de conclusie van de evaluatie schriftelijk en controleerbaar wordt vastgelegd in het dossier en het plan van aanpak wordt begrepen door de opdrachtgever.</p>	<p>Evaluatie plan van aanpak Door uitvoering van de evaluatie wordt het professioneel bedrijf ertoe gedwongen het plan van aanpak en de strategie te blijven verbeteren. Zijn de omstandigheden gewijzigd en is dit van invloed op de risico's? Is het antwoord NEE, dan blijft het plan van aanpak gelden. Is het antwoord JA, dan dient het plan van aanpak te worden aangepast.</p>

<p>8.2</p>	<p>Alle onderdelen Het professioneel bedrijf beoordeelt in de evaluatie het effect van de gekozen strategie en identificeert mogelijke verbeterpunten.</p>	<p>Alle onderdelen Het professioneel bedrijf moet zich continu afvragen of de gekozen strategie (nog) op zijn plaats is of dat moet worden teruggeschakeld op minder ingrijpende maatregelen (monitoring <-> habitat management <-> niet-chemische bestrijding <-> chemische bestrijding).</p>
<p>8.3</p>	<p>Beoordeling terrein overschrijdende overlast In het kader van de evaluatie beoordeelt het professioneel bedrijf of sprake is van terrein overschrijdende overlast en of een gezamenlijk aanpak met de bij de overlast betrokken partijen noodzakelijk is om de bron van de overlast aan te pakken.</p>	<p>Beoordeling terrein overschrijdende overlast</p>
<p>8.4</p>	<p>Toelichting aan opdrachtgever Het professioneel bedrijf stelt de opdrachtgever schriftelijk op de hoogte van de evaluatie en geeft op verzoek van de opdrachtgever hierop een toelichting. Hierbij gaat bijzondere aandacht uit naar de maatregelen die door de opdrachtgever zijn of hadden moeten worden getroffen en het hiermee behaalde resultaat.</p>	<p>Toelichting aan opdrachtgever</p>
<p>8.5</p>	<p>Advies terrein overschrijdende overlast Indien het professioneel bedrijf constateert dat sprake is van een situatie waarbij sprake is van terrein overschrijdende overlast, dan adviseert het professioneel bedrijf de opdrachtgever samen te werken met de bij de overlast betrokken partijen teneinde tot een gezamenlijke aanpak van de overlast te komen. Desgewenst assisteert het professioneel bedrijf bij het aangaan en uitvoeren van deze samenwerking. De ondernomen acties worden vastgelegd in het dossier. Indien de werkzaamheden op het gebied van knaagdierbeheersing worden verricht door een agrariër op het eigen bedrijf en de agrariër constateert dat sprake is van een situatie waarbij sprake is van terrein overschrijdende overlast, dan rust op de agrariër een inspanningsverplichting om met de bij de overlast betrokken partijen tot een gezamenlijke aanpak van de overlast te komen. De ondernomen acties worden vastgelegd in het dossier.</p>	<p>Advies terrein overschrijdende overlast Een dergelijk advies of inspanningsverplichting kan inhouden het bevoegd gezag te raadplegen om medewerking van de partijen af te dwingen.</p>

8.6	<p>Voorstel tot wijziging plan van aanpak Indien aanpassing van het plan van aanpak door het professioneel bedrijf noodzakelijk wordt geacht, dan doet het professioneel bedrijf op grond van de evaluatie een voorstel tot wijziging van het plan van aanpak. In het voorstel tot wijziging betreft het professioneel bedrijf een advies over de maatregelen die door de opdrachtgever moeten worden getroffen en – indien nodig – het treffen van terrein overschrijdende maatregelen.</p>	<p>Voorstel tot wijziging plan van aanpak</p>
8.7	<p>Akkoordverklaring opdrachtgever De opdrachtgever dient schriftelijk akkoord te gaan met het voorstel tot wijziging van het plan van aanpak.</p>	<p>Akkoordverklaring opdrachtgever</p>
8.8	<p>Aanpassing plan van aanpak Nadat de schriftelijke akkoordverklaring door de opdrachtgever is afgegeven, past het professioneel bedrijf het plan van aanpak aan en voert hij het plan van aanpak opnieuw uit met inachtneming van alle bepalingen uit dit certificatieschema. Indien de werkzaamheden op het gebied van knaagdierbeheersing worden verricht door een agrariër op eigen bedrijf wijzigt de agrariër op basis van de evaluatie het plan van aanpak en voert de agrariër het plan van aanpak opnieuw uit met inachtneming van alle bepalingen uit dit certificatieschema.</p>	<p>Aanpassing plan van aanpak</p>
8.9	<p>Registratie De evaluatie en de eventuele aanpassingen aan het plan van aanpak en de eventuele akkoordverklaring worden door het professioneel bedrijf vastgelegd in het dossier.</p>	<p>Registratie</p>
9.	<p>Aanvraag en eisen audits en certificerende instanties (CI)</p>	
9.1	<p>Kosten a) De aanvrager en geregistreerde zijn de kosten van de initiële audit en van de periodieke audits verschuldigd aan de</p>	<p>Kosten</p>

	<p>uitvoerende C.I. Deze kosten worden door de betreffende C.I. rechtstreeks gefactureerd op basis van een overeenkomst tussen de C.I. en de aanvrager respectievelijk de geregistreerde.</p> <p>b) De aanvrager en geregistreerde zijn een afdracht aan de stichting KPMB verschuldigd waarvan de hoogte jaarlijks door de stichting wordt vastgesteld. Deze afdracht is bestemd voor het onderhoud, de instandhouding en aanpassing van het certificatieschema en wordt rechtstreeks door de stichting aan het bedrijf in rekening gebracht, dan wel door de uitvoerende C.I., gefactureerd aan de aanvrager respectievelijk de certificaathouder en vervolgens afgedragen aan de Stichting.</p> <p>c) De kosten voor het uitvoeren van steekproeven (paragraaf 9.6) worden door de uitvoerende C.I. rechtstreeks gefactureerd aan de certificaathouder.</p>	
9.2	<p>Aanvraag</p> <p>a) Een aanvraag voor bedrijfsregistratie wordt gedaan door het indienen van een volledig ingevuld 'aanvraagformulier 'bedrijfsregistratie' (klik hier) overeenkomstig het Registratiereglement van de Stichting. .</p> <p>b) Het bedrijf moet alle locaties van waaruit werkzaamheden ter preventie of bestrijding van ratten- en/of muizenpopulatie worden voorbereid aanmelden voor certificatie en alle locaties waar werkzaamheden ter preventie of bestrijding van ratten- en/of muizenpopulaties plaatsvinden bekend maken aan en openstellen voor de erkende Certificerende Instantie (C.I.).</p>	Aanvraag
9.3	<p>Certificeringsinstellingen / auditors</p> <p>a) De controle / audit op het voldoen aan de eisen van het certificatieschema wordt uitgevoerd door een C.I. die daartoe een overeenkomst met de KPMB heeft gesloten.</p> <p>b) De C.I. dient geaccrediteerd te zijn voor ISO 17065 en/of ISO 17021 en de te certificeren bedrijven moet een beroepsmogelijkheid conform de eisen van deze accreditatie worden geboden.</p>	Certificeringsinstellingen / auditors

	<p>c) Bij de controles dient gebruik te worden gemaakt van gekwalificeerde auditoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Minimaal MBO denk- en werkniveau; ii. In bezit zijn van Lead Auditor diploma; iii. Met goed gevolg deelgenomen aan een 2-daagse (waarvan 1 dag theorie en 1 dag praktijk) opleiding IPM Knaagdierbeheersing (incl. toetsing door RPMV) en vervolgens tenminste eens in de twee jaar een periodieke opleiding onder auspiciën van KPMB van minimaal één en maximaal twee dagdelen; iv. De auditor(en) moet(en) zich bij haar/hun werkzaamheden op verzoek van het bedrijf kunnen legitimeren; v. De auditor(en) zijn niet direct of indirect betrokken bij de uitvoering van plaagdierbeheersing of advies aan het te auditeren bedrijf hieromtrent; vi. De auditor(en) zijn verplicht tot volledige geheimhouding. 	
<p>9.4</p>	<p>Audits</p> <ul style="list-style-type: none"> a) De audit staat voor een doelgericht (gepland) en onafhankelijk onderzoek. In dit onderzoek wordt vastgesteld of er gedaan wordt wat gezegd en beschreven is en of de werkwijze overeenkomt met de certificatievoorschriften. Het onderzoek richt zich op het verkrijgen van feitelijke informatie. Tevens worden de werkgever en zijn werknemers eventueel om toelichting gevraagd. b) De audits bestaan uit een initiële audit, periodieke audit en hercertificatieaudit. Alle audits bevatten de volgende controles: <ul style="list-style-type: none"> i. Administratieve controle op (hoof)vestiging bedrijf. ii. Fysieke controle op projectlocatie, inclusief de beoordeling van de betreffende dossiers. 	<p>Audits</p>

	<p>c) Initiële audit: Alvorens het certificaat wordt verleend dient een professioneel bedrijf met goed gevolg een initiële controle te hebben doorstaan. Tijdens de initiële audit wordt een administratieve controle op de (hoofd)vestiging uitgevoerd en een fysieke controle op minimaal het voorgeschreven (zie tabel 1.1) aantal projectlocatie(s).</p> <p>d) Periodieke audit: In het 2^e en 3^e jaar wordt een periodieke audit uitgevoerd, waarbij jaarlijks een administratieve en fysieke controle plaatsvindt op het aantal projectlocaties weergegeven in tabel 1.1.</p> <p>e) Hercertificatieaudit: Een certificaat is drie jaar geldig en als het bedrijf de certificatie wil voortzetten, dan zal een hercertificatieaudit worden uitgevoerd, die inhoudelijk gelijk is aan de initiële audit.</p> <p>f) Administratieve controles:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. De administratieve controles zijn gericht op het naleven van de administratieve verplichtingen die voortvloeien uit het certificatieschema. ii. De CI controleert minimaal of het bedrijf beschikt over de documenten en registraties zoals opgenomen in artikelen 2.9 (bedrijfsverklaring), 2.10 (documentenbeheer) en 4 (dossier). <p>g) Fysieke controles: De fysieke controles zijn gericht op de uitvoering van de werkzaamheden op de locatie ter naleving van de verplichtingen die voortvloeien uit het certificatieschema. De beoordeling omvat ook de betreffende dossier(s) ter beheersing van muizen- en/of rattenpopulaties , inclusief:</p>	
--	---	--

- Opdrachtbevestiging door opdrachtgever;
- Risico-inventarisatie;
- Plan van aanpak;
- Inspectieverslagen;
- Evaluatie.

h) Tijdsbesteding audits:

Tabel 1.1: Minimale tijdsbesteding (inclusief tijd voor de rapportage):

personeelsbestand per bedrijf (*)	Minimale tijdsbesteding Initiële audit (uur)	Minimale tijdsbesteding Periodieke audit (uur)	Minimaal aantal te bezoeken projectlocaties
1 (**)	3	2	1
1	4	3	1
2 – 5	6	4	2 met 1 medewerker
6 – 20	8	6	3 met 2 medewerkers apart
21 – 30	10	7	4 met 3 medewerkers apart
31 – 60	12	8	5 met 4 medewerkers apart
>60	14	10	6 met 5 medewerkers apart

(*) Personeelsbestand per bedrijf: Het aantal personeelsleden, dat in het bezit is van een geldig vakbekwaamheidsbewijs voor het uitvoeren van werkzaamheden ter beheersing van plaagdieren.

(**) Betreft bedrijven die knaagdierbeheersing alleen op de eigen locatie uitvoeren (= maximaal 1 locatie) en niet als dienstverlening bij derden verzorgen. Als projectlocatie wordt de eigen locatie bezocht.

	<p>i) Audit op afstand: Een audit dat langer duurt dan een 8-urige auditdag, mag op basis van onderstaande voorwaarden voor maximaal 50% van de tijdbesteding op afstand worden uitgevoerd. De minimale voorwaarden zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uitsluitend toe te passen bij de jaarlijkse controle audits, en niet voor projectlocaties, initiële- en hercertificatieaudits; 2. Het professionele bedrijf dient vooraf schriftelijk akkoord te zijn met de door de auditor voorgestelde methode; 3. Een Beslissers dient vooraf schriftelijk akkoord te zijn met de door de auditor en het professionele bedrijf overeengekomen auditmethode; 4. Voordat een audit op afstand plaatsvindt, dient vooraf de kwaliteit van de verbinding te zijn geverifieerd door de auditor; 5. In het auditrapport dient de auditor te onderbouwen waarom deze methode is toegepast, en of achteraf de methode inderdaad verantwoord is geweest. 											
<p>9.5</p>	<p>Controlefrequentie Voor certificering van het bedrijf voert de certificerende instelling aangekondigde controles uit. De aangekondigde controle (administratief of fysiek) vindt tenminste eenmaal per jaar plaats. De datum voor een aangekondigde initiële of periodieke audit wordt in goed overleg tussen het professioneel bedrijf en de CI bepaald. Tabel 1.5: De minimale controlefrequentie is als volgt:</p> <table border="1" data-bbox="309 1141 1169 1299"> <thead> <tr> <th>Jaren</th> <th>Type audit</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1^e jaar</td> <td>Initiële audit.</td> </tr> <tr> <td>2^e en 3^e jaar</td> <td>Periodieke audit,</td> </tr> <tr> <td>4^e jaar</td> <td>Hercertificatieaudit</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Jaren	Type audit	1 ^e jaar	Initiële audit.	2 ^e en 3 ^e jaar	Periodieke audit,	4 ^e jaar	Hercertificatieaudit			<p>Controlefrequentie</p>
Jaren	Type audit											
1 ^e jaar	Initiële audit.											
2 ^e en 3 ^e jaar	Periodieke audit,											
4 ^e jaar	Hercertificatieaudit											
<p>9.6</p>	<p>Steekproeven</p>	<p>Steekproeven</p>										

	<p>a) Jaarlijks worden onaangekondigde audits uitgevoerd door de erkende C.I. De C.I. wijst daartoe aselekt ten minste eenmaal per jaar 10 procent van het totaal aantal bij de C.I. deelnemende bedrijven aan. Indien het een agrarisch bedrijf betreft dan wordt minimaal één (project)locatie bezocht, indien het een plaagdiermanagementbedrijf betreft dan worden minimaal twee projectlocaties bezocht. Onder voorbehoud dat het klantenbestand het toestaat.</p> <p>b) De minimale tijdsbesteding bij een onaangekondigde audit is minimaal 1 uur bij een agrarisch bedrijf en minimaal 2 uur bij een plaagdiermanagementbedrijf waarbij zowel administratieve als fysieke controles worden uitgevoerd (exclusief tijd voor de rapportage).</p> <p>c) De auditor verdeelt de beschikbare tijd over de onderwerpen welke jaarlijks worden benoemd door de stichting KPMB.</p> <p>d) De geconstateerde tekortkomingen worden tussen het bedrijf en de C.I. afgehandeld.</p> <p>e) De C.I. zal het bedrijf binnen 48 uur van tevoren informeren over het voorgenomen bezoek. In geval van uitzondering als de voorgestelde datum onmogelijk is om door het bedrijf te worden geaccepteerd (door medische of andere gerechtvaardigde redenen), zal het bedrijf één andere kans hebben om geïnformeerd te worden over een onaangekondigde audit. Het bedrijf zal een geschreven waarschuwing ontvangen als de eerste voorgestelde datum niet geaccepteerd wordt. Als het bezoek niet plaats kan vinden wegens niet-gerechtvaardigde redenen, zal een schorsing worden opgelegd.</p>	
<p>9.7</p>	<p>Auditrapportage De auditor stelt van elke controle een rapportage op met daarin zijn bevindingen. Uit de rapportage blijkt tenminste welke normonderdelen zijn besproken, de personen die zijn geïnterviewd, de bevindingen en de gemaakte afspraken. Aan dit auditrapport voegt de auditor een aanbeveling toe. De auditor beperkt zich tot rapportage en beslist niet.</p>	<p>Auditrapportage</p>

<p>9.8</p>	<p>Certificatie De besluitvorming met betrekking tot het toekennen of het handhaven van de certificatie van een bedrijf of het toepassen van sancties wordt genomen door de beslisser. Het besluit is afhankelijk van de bevindingen van de auditor, met name het aantal en de aard van de vastgestelde tekortkomingen. Er dient gebruik te worden gemaakt van gekwalificeerde beslissers:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Minimaal HBO denk- en werkniveau; ii. Minimaal 2 jaar aantoonbare affiniteit met en kennis van de kwaliteitszorg en hygiëne in algemene zin en bij voorkeur in de levensmiddelen, zorg- of agrarische sector; iii. In bezit zijn van Lead Auditor diploma; iv. Met goed gevolg deelgenomen aan een 2-daagse (waarvan 1 dag theorie en 1 dag praktijk) opleiding IPM Knaagdierbeheersing (incl. toetsing door RPMV) en vervolgens tenminste eens in de twee jaar een periodieke opleiding onder auspiciën van KPMB van minimaal één en maximaal twee dagdelen; v. Kennis hebben van het certificatieschema; vi. Kennis hebben van biociden(wet- en regelgeving) en de toepassing van IPM en anticoagulantia ter beheersen van muizen en/of rattenpopulaties vii. Moet jaarlijks minimaal 2 audits op dit certificatieschema bijgewoond hebben; viii. Moet tekortkomingen goed kunnen wegen; ix. Moet boven auditee en auditor kunnen staan; x. Moet onafhankelijk zijn; xi. Kan geen beslissing nemen, indien de audit zelf is uitgevoerd. 	<p>Certificatie</p>
<p>9.9</p>	<p>Tekortkomingen Een tekortkoming is een door de auditor vastgesteld feit betreffende een afwijking die tijdens een activiteit of gebeurtenis geconstateerd is, objectief aantoonbaar is, die niet in overeenstemming is met het</p>	<p>Tekortkomingen</p>

<p>certificatieschema of het eigen beschreven kwaliteitssysteem. Hierbij worden twee typen tekortkomingen onderscheiden die in ernst van elkaar verschillen.</p> <p>1) Major tekortkoming Een ernstige tekortkoming is een major tekortkoming. Hier is sprake van:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) bij het volledig ontbreken van een uitwerking van een van de eisen van het certificatieschema; b) bij het volledig niet in de praktijk ingevoerd zijn van een normonderdeel; c) bij het constateren van tekortkomingen waarbij de milieuveiligheid direct in gevaar komt; d) bij het constateren van tekortkomingen waarbij de continuïteit van het systeem in gevaar komt. <p>2) Minor tekortkoming Van een minor tekortkoming is sprake:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) bij het niet ingevuld zijn van een deel van een eis van het certificatieschema; b) bij het afwijken van de eigen procedure en/of instructie; c) bij het constateren van tekortkomingen waarbij de continuïteit van het systeem in het gevaar zou kunnen komen; d) bij het constateren van tekortkomingen waarbij de milieuveiligheid mogelijk geschaad wordt zonder dat kritieke situaties ontstaan. <p><u>De termijn is afhankelijk van de aard van de tekortkoming.</u> Voor ernstige tekortkomingen (major) geldt dat deze direct aantoonbaar afgehandeld moeten worden binnen de termijn van 3 weken. Voor minder ernstige tekortkomingen (minor) geldt dat deze binnen 3 maanden afgehandeld moeten worden. Vervolgens verifieert de certificerende instelling binnen een maand of de afhandeling afdoende is.</p>	
---	--

<p>9.10</p>	<p>Sancties</p> <p>In geval de geregistreerde de geconstateerde tekortkomingen niet binnen de afgesproken termijn afhandelt en zijn verplichtingen uit hoofde van het certificatieschema niet naleeft, treedt het sanctiereglement in werking. Binnen het sanctiebeleid bestaan twee vormen, te weten schorsing en intrekking van het certificaat.</p> <p>a) Schorsing</p> <p>Tijdens een schorsing, welke maximaal 6 maanden duurt, dient het bedrijf alle tekortkomingen te hebben afgehandeld. Vervolgens dient het bedrijf een volledige initiële audit uit te laten voeren door een C.I. Bij goed gevolg vervalt de schorsing en valt het bedrijf terug in de oorspronkelijke auditfrequentie. Geen goed gevolg leidt tot intrekking van het certificaat. De schorsing zal op de website van de stichting KPMB worden gepubliceerd, met uitzondering van de agrariër.</p> <p>b) Intrekking</p> <p>De certificering van het bedrijf wordt per direct beëindigd. Het bedrijf kan weer gecertificeerd worden na het uitvoeren van een volledige initiële-audit door een certificerende instelling. Deze initiële-audit kan pas na 6 maanden, gerekend vanaf de datum van intrekking van het certificaat, plaatsvinden. De intrekking zal op de website van de stichting KPMB worden gepubliceerd, met uitzondering van de agrariër.</p> <p>Het door de stichting KPMB verstrekte kwaliteitslogo wordt met onmiddellijke ingang ingetrokken en het bedrijf mag het door de stichting KPMB verstrekte kwaliteitslogo met onmiddellijke ingang niet meer gebruiken. Omdat agrariërs met een licentie IPM-KBA en het bedrijfscertificaat IPM-Knaagdierbeheersing alleen werkzaamheden op het gebied van knaagdierbeheersing mogen verrichten op eigen bedrijf is het kwaliteitslogo niet van toepassing op de agrariër.</p>	<p>Sancties</p>
--------------------	--	------------------------

<p>9.11</p>	<p>Wijzigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Indien de regelgeving, voorwaarden, reglementen of voorschriften, waarnaar in dit certificatieschema wordt verwezen, wijzigen, zal de vernieuwde regelgeving van toepassing zijn op het certificatieschema. b) Wijzigingen in het certificatieschema en/of onderliggende documenten worden aan deelnemende bedrijven en C.I.'s gecommuniceerd. Wijzigingen worden vastgesteld door een Centraal College van Deskundigen (CCvD) en behoeven bekrachtiging van het bestuur alvorens deze tussen partijen bindend zijn. KPMB bepaalt een reële overgangstermijn om de bedrijven in de gelegenheid te stellen aanpassingen te doen en de gewijzigde eisen te implementeren. Indien de bedrijven na de overgangstermijn hieraan niet kunnen voldoen, kan dit betekenen dat de certificatie niet conform de nieuwe eisen kan worden voortgezet. c) Indien de bedrijfsgegevens zoals geregistreerd staan in het register wijzigen, is het bedrijf verplicht dit aan stichting KPMB en de Certificerende instantie waarmee hij een overeenkomst heeft, onverwijld te melden. 	<p>Wijzigingen</p>
<p>9.12</p>	<p>Publicatie</p> <ul style="list-style-type: none"> a) De actuele versie van het certificatieschema en het interpretatiedocument is beschikbaar via de website en op te vragen bij de stichting KPMB. b) KPMB publiceert een lijst met gecertificeerde bedrijven op haar website. Met deze publicatie/verstrekking/vermelding verklaart het bedrijf zich akkoord. Daarbij vermeldt de schemabeheerder per gecertificeerd bedrijf tenminste de navolgende gegevens: <ul style="list-style-type: none"> i. Contact (n.a.w.) gegevens; ii. Bedrijfsnaam en eventueel beschikbaar bedrijfslogo; iii. Vervaldatum van het certificaat. c) De publicatie van de gecertificeerde bedrijven is inzichtelijk voor de erkende certificerende instanties en publieke instanties, zoals de NVWA, ILT en milieupolitie. 	<p>Publicatie</p> <p>Het register met agrariërs is niet openbaar, derden kunnen dus niet zien welke agrariër gecertificeerd is. Is ook niet nodig, omdat agrariërs alleen werkzaamheden op het gebied van knaagdierbeheersing mogen verrichten op eigen bedrijf. Bedrijven die zijn opgenomen in het openbare register van stichting KPMB mogen werkzaamheden op het gebied van knaagdierbeheersing bij derden uitvoeren. Deze bedrijven mogen in het zakelijke verkeer dit tevens kenbaar maken door het volgens de regels voeren van het logo IPM knaagdierbeheersing.</p>

	<p>d) Omdat agrariërs met een licentie IPM-KBA en het bedrijfscertificaat IPM-Knaagdierbeheersing alleen werkzaamheden op het gebied van knaagdierbeheersing mogen verrichten op eigen bedrijf is de publicatie van deze agrariërs niet openbaar.</p> <p>e) Vervaldatum van het certificaat.</p>	
<p>9.13</p>	<p>Beëindiging registratie Stichting KPMB is bevoegd de inschrijving van het bedrijf in het Register voor bepaalde of onbepaalde tijd te beëindigen in de volgende gevallen:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) indien namens het bedrijf daarom wordt verzocht; b) indien is vastgesteld dat het bedrijf niet langer voldoet aan de voorwaarden voor inschrijving in het Register; c) op basis van een sanctie uit hoofde van het certificatieschema; d) indien het bedrijf, na daartoe te zijn aangemaand, zijn geldelijke verplichtingen jegens de schemabeheerder niet nakomt; e) indien voor één van de partijen faillissement of surseance van betaling is aangevraagd; f) indien inschrijving van het bedrijf in redelijkheid en billijkheid niet kan worden verlangd. <p>In geval van beëindiging op verzoek van het bedrijf, blijven de geldelijke verplichtingen voor het lopende certificatiejaar en, ingeval het verzoek om doorhaling heeft plaatsgevonden korter dan 3 maanden voorafgaand aan het volgende certificatiejaar, van het volgende certificatiejaar van kracht.</p> <p>De beëindiging namens Stichting KPMB wordt het bedrijf onverwijld schriftelijk meegedeeld, onder vermelding van de reden(en) en de gevolgen van de beëindiging, waaronder de voorwaarden om opnieuw voor registratie in aanmerking te komen.</p>	<p>Beëindiging registratie</p>

9.14 Begripsbepalingen

<i>aangewezen stoffen</i>	a.	Stoffen die door het College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) zijn aangewezen. Op 1 april 2021 zijn de aangewezen stoffen: brodifacoum, bromadiolon, chloorfacinon, coumatetralyl, difenacum, difethialon, flocoumafen en cholecalciferol.
<i>agrariër</i>	b.	de persoon die ingevolge art. 6.6, sub d, Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden houder is van een geldige licentie voor het “beheersen van knaagdieren door een agrarische ondernemer op het eigen bedrijf” en op het eigen agrarisch bedrijf werkzaamheden op het gebied van knaagdierbeheersing verricht.
<i>agrarisch bedrijf</i>	c.	een agrarische onderneming die beroepsmatig op het eigen bedrijf als ondernemer of een werknemer werkzaamheden verricht op het gebied van knaagdierbeheersing en gecertificeerd is conform het certificatieschema IPM Knaagdierbeheersing.
<i>biociden</i>	d.	biociden als bedoeld in artikel 3, eerste lid onder a, van verordening (EU) Nr. 528/2012.
<i>Bewijs van Vakbekwaamheid</i>	e.	Conform de Wet (thans artikel 71), Besluit (thans artikel 17a) en Regeling (thans artikel 6.4 lid 6) gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Rgb) artikel 6.4 lid 6 + bijlage VI, onderdeel A (Eindtermen voor het onderwijs inzake het bewijs van vakbekwaamheid voor het beheersen van plaagdieren en houtaantastende organismen.
<i>gebouw</i>	f.	gebouw als bedoeld in art. 1, lid 1, sub c, Woningwet. “Bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt”.
<i>HIK</i>	g.	Handboek IPM-Knaagdierbeheersing.
<i>IPM</i>	h.	Integrated Pest Management; de grondbeginselen van geïntegreerde plaagdierbeheersing, zoals nader toegelicht in bijlage I van het certificatieschema.
<i>Knaagdieren</i>	i.	alle ratten- en muizensoorten waartegen rodenticiden op basis van aangewezen stoffen door het Ctgb zijn toegelaten.
<i>Licentie</i>	j.	Conform de Wet (thans artikel 71), Besluit (thans artikel 17a) en Regeling (thans artikel 6.6. lid d) gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Rgb) artikel 6.6 lid d + bijlage VI, onderdeel E (Eindtermen voor het onderwijs inzake een licentie voor het beheersen van knaagdieren op een agrarisch bedrijf) voor een natuurlijk

		persoon die werkzaam is op een agrarisch bedrijf als ondernemer of een werknemer.
<i>opdrachtgever</i>	k.	de rechtspersoon, of natuurlijk persoon die een professioneel bedrijf opdracht heeft gegeven tot het verrichten van werkzaamheden op het gebied van knaagdierbeheersing.
<i>personeelsbestand</i>	l.	Het aantal personeelsleden, dat in het bezit is van een geldig vakbekwaamheidsbewijs voor het uitvoeren van werkzaamheden ter beheersing van plaagdieren.
<i>professional</i>	l.	een natuurlijk persoon die beschikt over een geldig bewijs van vakbekwaamheid of licentie.
<i>professioneel bedrijf</i>	m.	Bedrijven/instanties die gecertificeerd zijn conform het certificatieschema IPM Knaagdierbeheersing en beroepsmatig werkzaamheden verrichten op het gebied van knaagdierbeheersing.
<i>plaagdierbeheersing</i>	n.	alle werkzaamheden die verband houden met de voorkoming, wering en bestrijding van knaagdieren.
<i>schemabeheerder</i>	o.	De Stichting KPMB. KPMB is schemabeheerder van onder meer het certificatieschema IPM-Knaagdierbeheersing.
<i>voedselopslagplaatsen</i>	p.	Plaatsen die zich niet in en om een gebouw bevinden en waar voor ratten en/of muizen aantrekkelijke voedselbronnen langdurig worden opgeslagen, zoals opslagplaatsen voor veevoer in afgedekte voerkUILen. Een nadere invulling van hetgeen moet worden verstaan onder 'om gebouwen en voedselopslagplaatsen' is terug te vinden in bijlage VII van het certificatieschema.

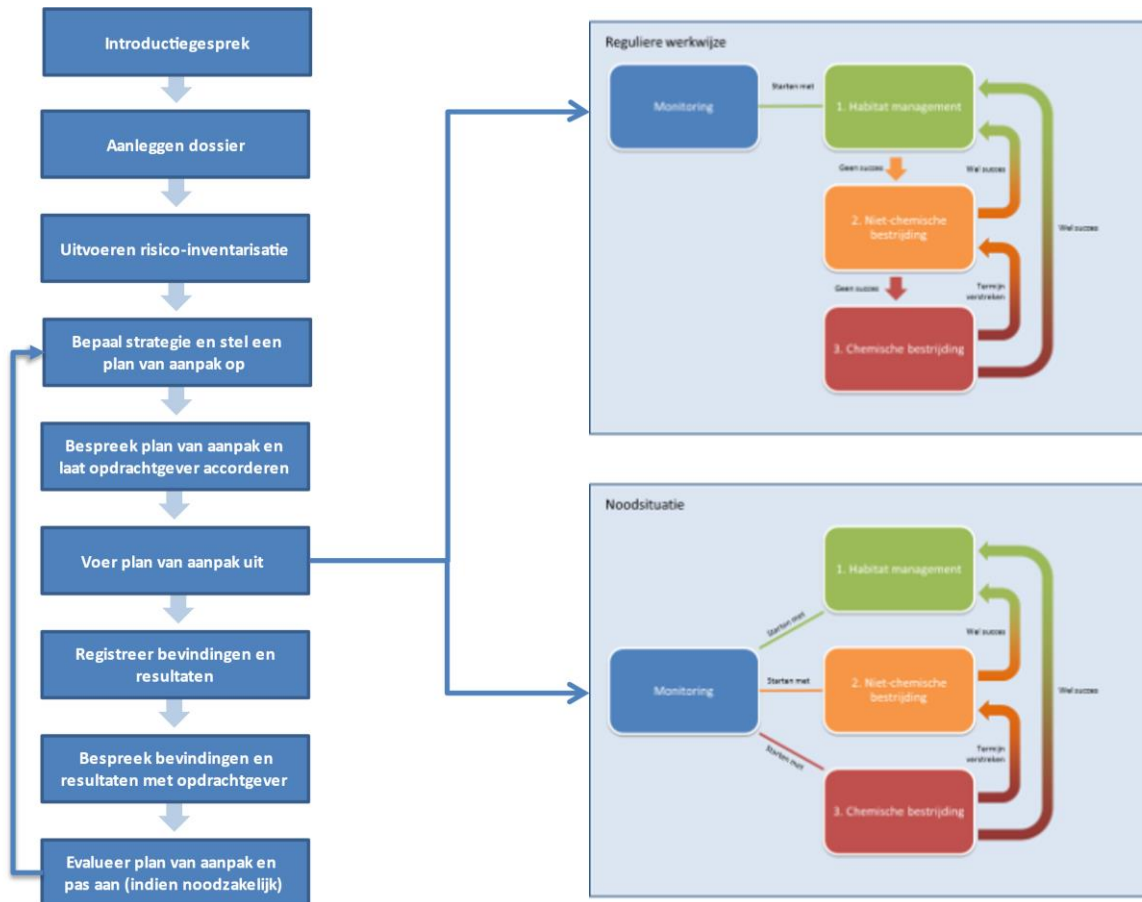
Bijlage I – Beschrijving IPM beginselen

Integrated Pest Management (IPM) heeft tot doel een duurzame aanpak van dierplagen. Met de toepassing van IPM wordt gestreefd om door middel van het afwegen van alle beschikbare technieken en alternatieven op economisch verantwoorde wijze duurzaam uitvoering te geven aan de beheersing van knaagdieren. Indien aanwezig dan zal dit in overleg en afstemming met de opdrachtgever plaatsvinden. Uitgangspunt is het streven naar preventie in plaats van bestrijding met als doel om het gebruik van biociden zoveel mogelijk te beperken en indien mogelijk te vermijden en zodoende het milieu te sparen. Indien gebruik van biociden noodzakelijk is, dan moeten het gebruik van de biociden en de risico's voor niet-doelwit organismen en mensen worden geminimaliseerd. Dat betekent bijvoorbeeld:

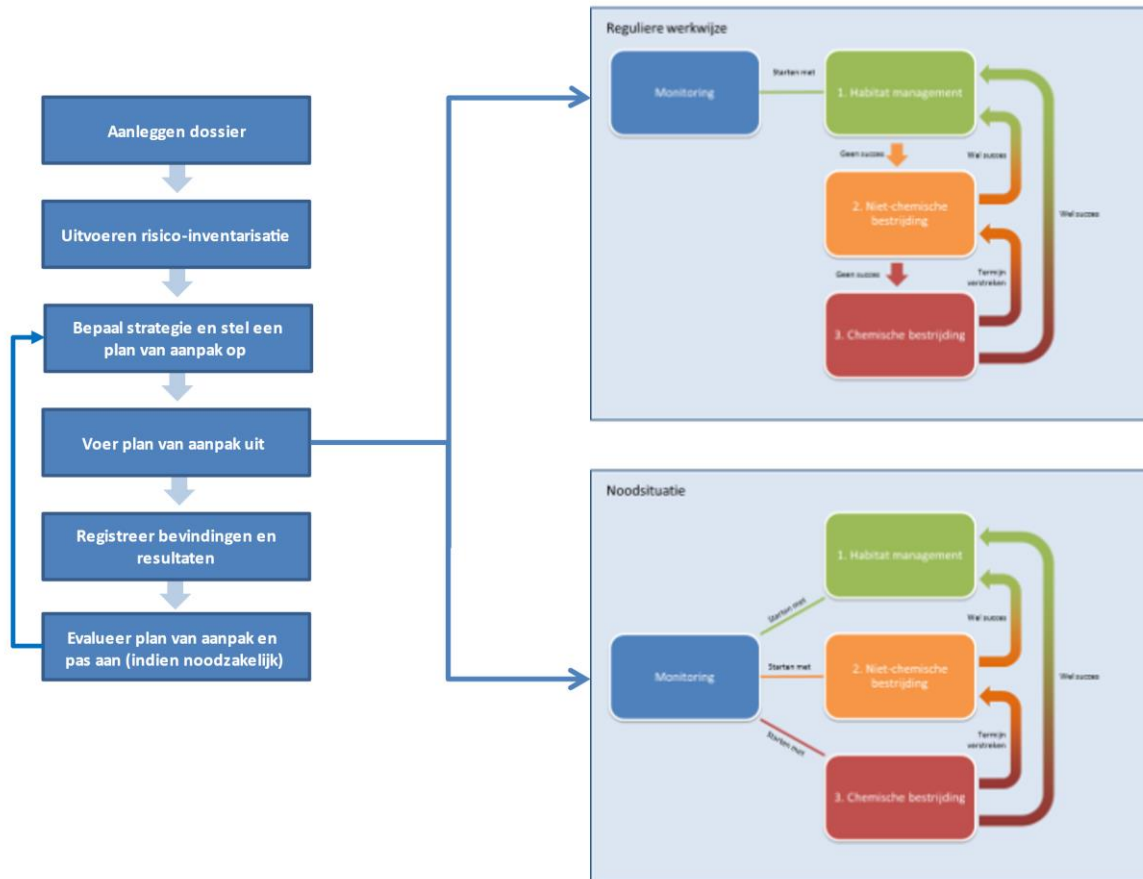
- Een restrictief gebruik op plekken waar niet-doelwit soorten voorkomen en toegang hebben tot biociden.
- Een restrictief gebruik op plekken waar niet-doelwit organismen voorkomen die vergiftigd kunnen worden door het eten van vergiftigde ratten en/of muizen.

IPM dwingt professionele bedrijven om in het kader van monitoring ook de aandacht te vestigen op terrein overschrijdende overlast. Dit betekent dat kan worden geconcludeerd dat een hoge populatiedruk van plaagdieren niet op de locatie van de agrariër of opdrachtgever wordt veroorzaakt, maar dat de bron van overlast zich op aangrenzende percelen c.q. bedrijven bevindt. In dit geval zal de agrariër of opdrachtgever - desgewenst ondersteund door het professionele bedrijf - in contact moeten treden met de eigenaren, huurders, gebruikers van deze aangrenzende percelen en dient men hen te informeren over de overlastsituatie. IPM vergt in deze situatie een gecoördineerde aanpak van de overlast. De overlast wordt bepaald door een drempelwaarde, die door opdrachtgever en opdrachtnemer wordt vastgesteld. Alle bij de overlast betrokken partijen zullen medewerking moeten verlenen aan een gecoördineerde terrein overschrijdende aanpak om de populatiedruk te verlagen. Deze aanpak kan betekenen dat de eigenaar, huurder, gebruiker het professioneel bedrijf (of ander professioneel bedrijf) opdracht zal geven om in samenwerking met de andere bij de overlast betrokken partijen de populatiedruk te verlagen. Indien de opdrachtgever geen medewerking verleent aan een gecoördineerde terrein overschrijdende aanpak, dan kan het bevoegd gezag de medewerking hieraan door de opdrachtgever onder bepaalde omstandigheden afdwingen.

Bijlage II – Procesboom professioneel plaagdiermanagementbedrijf

Bijlage III – Procesboom agrarisch bedrijf

Bijlage IV – Voorbeeld werkinstructie professioneel plaagdierbedrijf

Reikwijdte

- Beheersing van ratten- en/of muizenpopulaties ;
- Bedrijven onder wiens verantwoordelijkheid de werkzaamheden op het gebied van beheersing van ratten en/of muizen worden verricht;
- Professionals die in het bezit van een geldig vakbekwaamheidsbewijs en de (nascholing)bijeenkomst hebben gevolgd en het daaraan verbonden examen IPM-Knaagdierbeheersing met goed gevolg heeft doorstaan.

Algemene werkwijze

1. Introductiegesprek met opdrachtgever;
  2. Aanleggen van een dossier;
  3. Uitvoering risico-inventarisatie;
  4. Opstellen van een plan van aanpak, met daarin tenminste de bepaling van strategie, keuze monitoren en preventie ;
  5. Bespreken plan van aanpak met opdrachtgever;
  6. Uitvoeren van het plan van aanpak;
  7. Registreer en evalueer de verrichte werkzaamheden en uitkomsten;
  8. Bespreken bevindingen met opdrachtgever en pas plan van aanpak indien nodig aan.
- Het gecertificeerd bedrijf dient aantoonbaar te voldoen aan deze stappen, waarbij de volgorde vooraf niet vast staat. Beargumenteerd en gedocumenteerd (in dossier) afwijken van de volgorde is toegestaan.

1. Introductiegesprek met opdrachtgever

- Redenen voor uitvoering werkzaamheden ter beheersing van ratten- en/of muizenpopulaties;
- Toelichting op algemene werkwijze;
- Wijzen op belang van samenwerking met opdrachtgever;
- Verlang een opdrachtbevestiging van de opdrachtgever.

2. Aanleggen van een dossier

- Professional is verantwoordelijk;
- Hierin worden alle nadere schriftelijke registraties bijgehouden;
- Registreer (bedrijfs) gegevens van professioneel bedrijf en de opdrachtgever
- Geef op verzoek inzage in het dossier aan de opdrachtgever.

3. Uitvoeren risico-inventarisatie

- Aandachtspunten:
  - Aard, omvang en bron van de ratten- en/of muizenpopulatie (indien aanwezig);
  - Samen met de opdrachtgever een drempelwaarde van de knaagdierenpopulatie (acceptatiegraad) bepalen, waarboven er sprake is van verhoogde plaagdruk;
  - Risico's voor mens, dier en milieu;
  - Economische risico's;
  - De (wettelijke) verplichtingen waar aan moet worden voldaan;
  - Risico's t.a.v. verdere uitbreiding en verplaatsing van de ratten- en/of muizenpopulatie;
  - Identificatie van mogelijke (preventieve) maatregelen ter voorkoming van verdere toename of verspreiding van de ratten- en/of muizenpopulatie;
  - Locatie specifieke risico's die zijn verbonden aan het treffen van de maatregelen;

- Leg dit schriftelijk vast in het dossier en verstrek een afschrift aan de opdrachtgever.

4. Opstellen van een plan van aanpak, met daarin tenminste de bepaling van strategie, keuze monitoren en preventie

- Onderdelen plan van aanpak:
  - Risico-inventarisatie;
  - Strategie;
  - Uitvoering van strategie;
  - Tijdschema;
  - Plattegrond;
- Bij geen medewerking van opdrachtgever aan niet-chemische maatregelen, dan geen chemische bestrijding;
- Akkoordverklaring door opdrachtgever;
- Registratie in het dossier.
- Bepaling van strategie:
- IPM is het uitgangspunt
- Geen ratten- en/of muizenpopulatie = monitoring;
- Geen ratten- en/of muizenpopulatie + dreiging ratten- en/of muizenpopulatie = monitoring + habitat management;
- Wel ratten- en/of muizenpopulatie = monitoring + niet-chemische bestrijding (evt. i.c.m. habitat management);
- Wel ratten- en/of muizenpopulatie + niet-chemische is niet effectief = monitoring + habitat management + niet-chemische bestrijding + chemische bestrijding;
- Wel ratten- en/of muizenpopulatie + noodsituatie = monitoring + habitat management + niet-chemische bestrijding + chemische bestrijding.

5. Bespreken plan van aanpak met opdrachtgever

6. Uitvoeren plan van aanpak

A. Monitoring

- fysieke inspecties gericht op:
  - Uitwerpselen van ratten en/of muizen;
  - Poot- en staartafdrukken van ratten en/of muizen;
  - Knaagschade;
  - De opname van lokaas;
  - Kadavers van dieren;
  - Andere sporen van ratten- en/of muizenactiviteit;
- Bepaal frequentie voor inspectiebezoeken;
- Registreer in inspectierapport tenminste:
  - De naam van de professional;
  - De datum van de inspectie;
  - De naam van de opdrachtgever;
  - De constatering ten aanzien van de punten genoemd in art. 8.2.1 sub a t/m h ;
- Maak geen gebruik van chemisch lokaas of andere chemische bestrijdingsmaatregelen;
- Ruim kadavers van dode knaagdieren en keutels op;
- Leg het inspectierapport vast in het dossier.

B. Habitat management

- Preventieve maatregelen kunnen bestaan uit:
  - Bouwtechnische aanpassingen;
  - Aanpassingen in de groenvoorziening;
  - Reinigingsmaatregelen;
- De professional geeft advies aan de opdrachtgever over de te treffen maatregelen;
- Registratie van opvolging van maatregelen/advies tijdens inspecties.

C. Niet-chemische bestrijding

- Maatregelen kunnen bestaan uit:
  - Mechanische klemmen;
  - Mechanische inloopvallen;
- Houd rekening met risico's verbonden aan de niet-chemische maatregelen;
- Tref voldoende maatregelen gericht op het behalen van snel resultaat, mits economisch aanvaardbaar;
- Beëindig maatregelen bij bereiken van beoogd resultaat of bij geen effect;
- Registreer de getroffen maatregelen in het inspectierapport.

D. Chemische bestrijding

- Inzetten biociden die geregistreerd zijn voor de beheersing van ratten- en/of muizenpopulaties;
- Voorwaarden bij reguliere bestrijding:
  - Uitvoering van monitoring;
  - Potentiële preventieve maatregelen zijn getroffen;
  - Niet-chemische bestrijdingsmaatregelen hebben niet geleid tot een substantiële afname van de ratten- en/of muizenpopulatie;
- Voorwaarden bij noodsituatie:
  - Uitvoering van monitoring
  - Preventieve maatregelen zijn gestart;
  - Naar verwachting van professional zal ratten- en/of muizenpopulatie substantieel toenemen ondanks treffen van niet-chemische bestrijdingsmaatregelen, dan wel dat sprake is van een acute bedreiging voor de volks- en/of diergezondheid, dan wel de aanwezigheid van de ratten- en/of muizenpopulatie leidt tot grote schade;
- Voorwaarden voor toepassen van biociden:
  - Volg wet- en regelgeving;
  - Gebruik alleen in Nederland toegelaten biociden voor het bestrijden van ratten- en/of muizen;
  - Als de toepassing van biociden nodig blijkt te zijn en op basis van voorgaande voorwaarden gebruik in lokaaskisten, lokaaskokers of andere lokaashouders is toegestaan, dan vindt deze plaats in genummerde tamper-resistent lokaaskisten, lokaaskokers of andere lokaashouders. Lokaaskisten dienen te zijn afgesloten en waar mogelijk aan de grond of aan andere structuren worden vastgemaakt of verzwaard om te flinke verplaatsing te voorkomen;
  - Werk zorgvuldig bij plaatsing en wegneming van biociden;
  - Pas geen biociden toe in natuurgebieden. Dit is mogelijk op terreinen aangrenzend aan natuurgebieden, mits dit verantwoord wordt geacht op basis van de risico-inventarisatie en op een maximale afstand tot de buitengevel van een gebouw zoals ook bepaald op grond van de risico-inventarisatie;
  - Voorkeur voor biociden in gel- of vaste (blok)vorm;

- Bepaal maximum termijn voor het plaatsen van biociden;
- Afwijken van de termijn is mogelijk, mits gemotiveerd en sprake is van een object met een hoog risico op ratten- en/of muizenactiviteit;
- Verhoog de frequentie van de inspectiebezoeken in overleg met de opdrachtgever;
- Verwijder biociden onmiddellijk nadat ratten- en/of muizenpopulatie is bestreden of nadat de maximum termijn is verlopen;
- Indien bestrijding binnen maximumtermijn niet succesvol is gebleken, dient eerst te worden overgeschakeld op een niet-chemische bestrijding alvorens opnieuw biociden kunnen worden ingezet;
- Registreer de getroffen maatregelen in het inspectierapport en vermeld daarbij:
  - Naam en toelatingsnummer van biocide;
  - Etikettering en het veiligheidsinformatieblad;
  - Volume dat is ingezet;
  - Geconstateerde opname van de biocide ten opzichte van de voorgaande inspectie.

7. Registreer en evalueer de verrichte werkzaamheden en uitkomsten

- Evalueer de getroffen maatregelen en identificeer mogelijke verbeterpunten;
- Geef de voorkeur aan het treffen van de minst ingrijpende maatregelen (monitoring <-> habitat management <-> niet-chemische bestrijding <-> chemische bestrijding);

8. Bespreken bevindingen met opdrachtgever en pas het plan van aanpak indien nodig aan

- Beoordeel of terrein overschrijdende maatregelen moeten worden getroffen en adviseer de opdrachtgever hierover;
- Adviseer de opdrachtgever over aanpassen plan van aanpak;
- Vraag om akkoordverklaring opdrachtgever voor wijziging plan van aanpak;
- Pas plan van aanpak aan en voer uit.

Bijlage V – Voorbeeld risico-inventarisatie

1. Aandachtspunten omgeving

	Algemeen:
1.0	Is er sprake van een hoog risico voor de volksgezondheid / voedselveiligheid?
1.1	Is er sprake van een hoog risico voor de diergezondheid?
1.2	Is er sprake van een hoog risico voor het openbaar belang (bijv. economisch & sociaal, milieu)?
1.3	Is er een analyse / evaluatie van de historie van de plaagdierproblemen?
1.4	Zijn er voedselbronnen aanwezig, hoe kunnen deze worden afgeschermd / gesaneerd?
1.5	Zijn er schuil- nestelmogelijkheden aanwezig, hoe kunnen deze worden afgeschermd / weggenomen?
1.6	Is er oppervlaktewater, sloot, kanaal in de omgeving aanwezig?
1.7	Is er een object in de buurt met hoog risico op ratten en/of muizenactiviteit, bijv. een vuilverbranding, waterzuivering of composteerbedrijf?
	Soort overlast:
1.8	Overlast van de zwarte en/of bruine rat?
1.9	Overlast van de huismuis, spitsmuis of bosmuis?
1.10	Welke sporen en/of activiteiten van plaagdieren worden er aangetroffen?
1.11	Bevindt de bron van de overlast zich op het terrein van de opdrachtgever of daarbuiten?
1.12	Aanwezigheid van niet-doelwit soorten in de directe omgeving en het risico op (door)vergiftiging?
	Typering omgeving:
1.13	- Stedelijk (incl. winkels en/of park)
1.14	- Agrarisch (incl. Landelijk)

1.15	- Industrie
1.16	- Natuurgebied, aangrenzend aan een natuurgebied of open veld

2. Aandachtspunten terrein

	Overweging:
2.0	Is er sprake van begroeiing tegen de gevel?
2.1	Is de gevel vrij van opslag en materialen?
2.2	Is er sprake van een goede hygiëne? Speciaal bij bijzondere punten. O.a. bij de aanwezigheid van vuilcontainers, zwerfvuil, e.d.
2.3	Bestaan er goede procedures omtrent de inrichting van ruimten, zoals het plaatsen van afvalbakken?
2.4	Is het riolerings-, hemelwater-, en afwateringssysteem intact?
2.5	Zijn er factoren die de kans op aanwezigheid van ratten en/of muizen bevorderen?

3. Aandachtspunten gebouw

	Overweging:
3.0	Zijn de leidingen en doorvoeren goed gedicht?
3.1	Hoe is de kwaliteit van de (rol)deuren? Geen kieren?
3.2	Is er sprake van een 'deurenbeleid'? Het toezicht op het sluiten van deuren.
3.3	Zijn er toegangen door gaten, stootvoegen, dilatatievoegen en ventilatiesystemen?
3.4	Is er sprake van een deugdelijke afsluiting van de wanden?

Bijlage VI – Voorbeeld plan van aanpak

	Onderdelen:
1.0	Risico-inventarisatie
1.1	Strategie
1.2	Uitvoering van strategie
1.3	Tijdschema
1.4	Plattegrond
	Samenwerking en registratie:
2.0	Bij geen medewerking van opdrachtgever aan niet-chemische maatregelen, dan geen chemische bestrijding
2.1	Akkoordverklaring door opdrachtgever
2.2	Per locatie wordt aangegeven wat wordt verstaan onder 'verhoogde plaagdruk'
2.3	Registratie in het dossier
	Uitvoering:
3.0	Monitoring
3.1	Habitat management
3.2	Niet-chemische bestrijding
3.4	Chemische bestrijding
3.5	Noodsituatie

Bijlage VII – Nadere invulling van ‘om gebouwen en voedselopslagplaatsen’

Inleiding

In de gebruiksvoorschriften van de tweede generatie anticoagulantia (voor professioneel gebruik) voor de bestrijding van knaagdieren wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende toepassingsgebieden: ‘in afgesloten ruimten’ en ‘om gebouwen en voedselopslagplaatsen’.

De reikwijdte van de hierboven vermelde toepassingsgebieden is voor meerdere uitleg vatbaar. Er dient onderscheid te worden gemaakt tussen de reikwijdte van de begrippen ‘gebouw’, ‘voedselopslagplaats’ en ‘om gebouwen en voedselopslagplaatsen’. In deze bijlage is een nadere uitwerking opgenomen voor de reikwijdte van deze begrippen.

Gebouw

Er is aangesloten bij de definitie in art. 1, lid 1, sub c, Woningwet: ‘elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt’. In de literatuur en jurisprudentie is nader invulling gegeven aan dit begrip. Een gebouw moet overdekt zijn en bestaan uit tenminste twee wanden. Niet bepalend is of men in een gebouw kan lopen, maar een gebouw moet wel voor de mens toegankelijk zijn (vgl. ABRvS 25 januari 2012, 201106871/1/A1).

Het Ctgb heeft het handboek en deze bijlage inhoudelijk beoordeeld. Er kan vanuit gegaan worden dat het Ctgb dezelfde definitie (en nadere invulling) van een gebouw hanteert.

Voedselopslagplaats

De term ‘voedselopslagplaats’ is niet wettelijk vastgelegd. In het handboek wordt dit geïnterpreteerd als plaatsen waar voor ratten en/of muizen aantrekkelijke voedselbronnen langdurig worden opgeslagen, zoals opslagplaatsen voor veevoer in afgedekte voerkuilen. Overigens wordt er hierbij van uitgegaan dat een voedselopslagplaats niet moet zijn ingericht met het oogmerk om rondom middelen te kunnen plaatsen.

Ook voor het begrip voedselopslagplaats wordt ervan uitgegaan dat het Ctgb de in deze bijlage beschreven definitie hanteert. Vanuit het veld zijn geen signalen ontvangen dat in de praktijk onduidelijkheden bestaan over de verdere invulling van het begrip voedselopslagplaats.

Om gebouwen en voedselopslagplaatsen

Het toepassingsgebied ‘om gebouwen en voedselopslagplaatsen’ biedt ruimte voor het aanhouden van een zekere afstand tot een gebouw (of voedselopslagplaats) voor het plaatsen van de middelen. Door het Ctgb en in het handboek is geen maximale afstand gedefinieerd.

Uit de door het Ctgb gestelde (minimum)criteria voor buitengebruik van rodenticiden blijkt dat moet worden voorkomen dat de middelen in open veld worden toegepast. De reden hiervoor is onder meer dat in deze gebieden een hoog risico bestaat op doorvergiftiging van niet-doelsoorten.

In het handboek is opgenomen dat het professionele bedrijf op basis van de uitgevoerde risico-inventarisatie bepaalt op welke (maximale) afstand de middelen worden geplaatst. In de toelichting op het handboek is opgenomen dat de aanwezigheid van de bron van de ratten- en/of muizenpopulatie op afstand van het gebouwen een argument is voor het aanhouden van een grotere afstand tot het gebouw. Afvalverwerkingsbedrijven en waterzuiveringsinstallaties worden als voorbeeld genoemd.

Het is van belang dat overeenstemming bestaat over de situaties waarin de middelen op een relatief grotere afstand tot gebouwen worden geplaatst. Het uitgangspunt moet zijn dat rodenticiden worden geplaatst waar de effectiviteit van de bronbestrijding het hoogst is en de bestrijdingsduur (en dus de inzet van het vergiftigd lokaas of foam) zo kort mogelijk is. Er mogen echter geen rodenticiden worden geplaatst in open veld vanwege het risico op doorvergiftiging van niet-doelsoorten.

Op het terrein (van de opdrachtgever of van de agrariër) kan de professional variëren in een grotere afstand tot het gebouw. Vanwege het risico op doorvergiftiging dient terughoudend te worden omgegaan met de plaatsing van rodenticiden op relatief grotere afstanden van gebouwen wanneer dit de effectiviteit van de inzet van de rodenticiden maar beperkt verbetert. Dit geldt met name in het geval van (agrarische) bedrijven grenzend aan landelijke gebieden. De aanwezigheid van de bron van de overlast op enige afstand tot het gebouw en een groot risico op toename van de overlast zijn factoren die een grotere afstand tot het gebouw rechtvaardigen bij dit type bedrijven. Indien de bron van de overlast buiten het terrein (van de opdrachtgever of van de agrariër) ligt, dan zal conform art. 8.5 en 8.6 van het certificatieschema samenwerking moeten worden gezocht met de bij de overlast betrokken partijen.

Conclusie

De reikwijdte van de toepassingsgebieden 'in gebouwen' en 'om gebouwen en voedselopslagplaatsen' van tweede generatie anticoagulantia is voor interpretatie vatbaar. De nadere invulling die deze bijlage geeft aan de reikwijdte is geaccordeerd door het Ctgb en wordt ook gehanteerd door de Inspectie voor Leefomgeving en Transport (ILT).

Bijlage VIII – Ctgb voorwaarden integraal IPM systeem voor knaagdierbeheersing

Het Ctgb heeft besloten tot invoering van het integraal IPM systeem en daarbij op 28 november 2018 de volgende voorwaarden voor dit systeem vastgesteld:

Voorwaarden voor integraal IPM systeem knaagdierbeheersing

1. Iedereen die biociden wil gebruiken die vallen onder het integrale IPM-systeem, moet een degelijke kennis hebben van alle maatregelen die nodig zijn om het gebruik van die biociden tot een minimum te beperken. Die kennis is geëxamineerd door een van de erkende examen instituten. Tevens is een certificering op bedrijfsniveau vereist om deze biociden te mogen inzetten.
2. Het integrale IPM-systeem voor knaagdierbeheersing zal beschreven worden in een handboek. Dit handboek is de basis voor opleiding, examinering en het certificatieschema.
3. Het handboek dient zo te worden vorm gegeven dat nieuwe stoffen (ook niet- anticoagulantia) waarvan de middelen worden toegelaten onder artikel 19(5) eenvoudig aan het systeem kunnen worden toegevoegd zonder dat dit een volledige herziening van het handboek noodzakelijk maakt. De stoffen waarvoor het integrale IPM-systeem geldt worden 'de aangewezen stoffen' genoemd. Het Ctgb stelt vast welke stoffen dit zijn.
4. Op 1 november 2018 zijn de aangewezen stoffen: brodifacoum, bromadiolon, chloorfacinon, coumatetralyl, difenacum, difethialon en flocoumafen.
5. Het integrale IPM-systeem is bedoeld om de inzet van biociden op basis van de aangewezen stoffen bij de beheersing van ratten- en muizenpopulaties te minimaliseren. De reden is dat het hier gaat om biociden die niet voldoen aan de voorwaarden voor toelating (zoals: persistentie, doorvergiftiging), maar die desondanks toch worden toegelaten vanwege maatschappelijke noodzaak om over deze biociden te beschikken voor de beheersing van knaagdieren. Of het IPM-systeem gevolgd moet worden staat aangegeven in het gebruiksvorschrift van het betreffende rodenticide.
6. Bij het opstellen van het handboek zullen de praktijkervaringen van de afgelopen jaren met opleiding en examinering en uit audits meegenomen worden. Organisaties met deskundigheid op dit vlak, zoals het KAD, de opleidingsinstituten, auditors en de inspecties dienen daarom betrokken te worden bij het opstellen van de tekst van het handboek.
7. De deskundigheid van de plaagdierbeheerser staat centraal in het gecertificeerde IPM-systeem. Het Ctgb houdt hier rekening mee bij het vaststellen van eisen voor beperking van het gebruik, opgenomen in de SPC van de biociden op basis van de aangewezen stoffen.
8. De opgelegde restricties aan de professionele beheersers zijn handhaafbaar. Omdat de effectiviteit van een curatieve inzet van de biociden op basis van de aangewezen stoffen grotendeels gebaseerd is op de deskundigheid van de plaagdierbeheerser, is het noodzakelijk dat de inzet van deze biociden en de onderbouwing hiervan op essentiële punten door de certificerende instantie en de inspectiediensten kan worden gehandhaafd.
9. Allen die beroepsmatig gebruik maken van biociden op basis van aangewezen stoffen, hebben een gedegen opleiding gevolgd op het punt van minimalisering van gebruik van deze biociden. De exameneisen dienen zodanig te zijn dat getoetst wordt dat degene die knaagdieren wil bestrijden met biociden op basis van aangewezen stoffen, volledig op de hoogte is van de werkwijze die volgens het certificatieschema, dat is gebaseerd op dit handboek, moet worden gevolgd.

10. De inzet van chemische middelen mag nooit preventief of continu zijn. Ze mag uitsluitend plaatsvinden tijdens bestrijdingsacties bij verhoogde plaagdruk (curatieve inzet). In het 'plan van aanpak voor beheersing' staat per locatie wat wordt verstaan onder 'verhoogde plaagdruk'.
11. De inzet van de biociden op basis van de aangewezen stoffen is alleen toegestaan als het niet mogelijk blijkt om met niet-chemische methoden de 'verhoogde plaagdruk' weg te nemen.
12. Inzetten van de biociden op basis van de aangewezen stoffen mag niet in open veld. Indien buitengebruik noodzakelijk is, worden de biociden op basis van de aangewezen stoffen slechts toegepast in en rondom gebouwen of voedselopslagplaatsen.
13. De beheersing is brongericht. Als de bron van de plaag buiten het terrein ligt, en deze niet rechtstreeks kan worden aangepakt dienen er aanvullende maatregelen te worden getroffen in de vorm van overleg en afspraken met burens, gemeente en inspectiediensten. Er mag geen langdurige bestrijding met de biociden op basis van de aangewezen stoffen plaatsvinden omdat de bron niet kan worden aangepakt.
Situaties waar terrein overstijgende maatregelen nodig kunnen zijn, zijn bijvoorbeeld gebieden waar een hogere plaagdruk regelmatig voorkomt, zoals haventerreinen en afvalverwerkingsbedrijven. Daarnaast kan ook worden gedacht aan woongebieden waar overmatig vogels worden gevoerd of afval/etensresten worden gedumpt (stedelijke gebieden) of nabijgelegen hobbyboeren die geen maatregelen treffen. Hierbij is identificatie en registratie van brongebieden noodzakelijk en is een regionale samenwerking gewenst om de inzet van biociden op basis van aangewezen stoffen te minimaliseren. Daarbij dienen alle betrokken partijen hun verantwoordelijkheid te nemen.
14. Het handboek geeft de professionele beheerser een beslisboom waarmee deze bepaalt of inzet van biociden op basis van de aangewezen stoffen echt noodzakelijk is. De criteria wanneer overgegaan kan worden op het gebruik van deze biociden dienen helder en verifieerbaar te zijn.
15. Het bestrijdingsplan bevat een risico-inventarisatie. Er dient bij de risico-inventarisatie en bij de monitoring specifieke aandacht te worden besteed aan risico's voor mensen, huisdieren, vee en wilde dieren. Bijzondere aandacht moet daarbij uit te gaan naar het risico op primaire en secundaire doorvergiftiging van niet-doelwitsoorten. Hierbij kan gedacht worden aan inventarisatie van de soorten en aantallen niet-doelwitsoorten in de directe omgeving en het risico op (door)vergiftiging bij deze soorten. Ook het voorkomen van verspilling naar het milieu en het opruimen van resten verdient extra aandacht, inclusief het opruimen van keutels en kadavers.
16. De keuze voor de inzet van biociden op basis van de aangewezen stoffen dient te worden onderbouwd en geregistreerd in het plan van aanpak voor de beheersing.
17. Bestrijdingsacties worden door de plaagdierbeheerser in het plan van aanpak voor beheersing genoteerd en de resultaten van elke bestrijdingsactie worden geëvalueerd zodat er lessen getrokken kunnen worden uit succesvolle en niet succesvolle bestrijdingsacties.
18. Preventieve maatregelen tussen curatieve periodes worden door de plaagdierbeheerser in het plan van aanpak voor beheersing genoteerd en de resultaten worden geëvalueerd zodat er lering getrokken wordt uit succesvolle en niet succesvolle maatregelen. Indien preventieve maatregelen niet (meer) voldoende blijken worden deze waar mogelijk aangevuld.
19. Kennisuitwisseling tussen professionele plaagdierbeheersers wordt gefaciliteerd door de brancheorganisaties of opleidingsinstituten.

20. Samenwerking tussen opdrachtgever en professionele beheerser: om niet-chemische methodieken effectief te kunnen inzetten, is het essentieel dat de plaagdierbeheerser intensief samenwerkt met de opdrachtgever. Opdrachtgever en opdrachtnemer ondertekenen een overeenkomst waarin is aangegeven welke maatregelen er noodzakelijk zijn om middels het IPM plan van aanpak een plaag te voorkomen of te bestrijden. Indien de opdrachtgever onvoldoende medewerking geeft om noodzakelijke maatregelen te nemen, dan zal de professionele beheerser geen biociden op basis van de aangewezen stoffen mogen inzetten totdat de opdrachtgever overgaat tot medewerking. De professionele beheerser maakt hiervan melding in de voor een audit beschikbare rapportage'.
21. Informatie over verminderde werking en mogelijke resistentie in ratten en muizen tegen aangewezen stoffen wordt door de plaagdierbeheerser verzameld. Ze geven dit door aan de toelatingshouder van deze middelen. De toelatingshouder is verplicht in het kader van artikel 47 BPR om deze informatie door te geven aan het Ctgb en ECHA.